

ישמח ישראל

המבואר

מאמור מספה"ק ישמח ישראל
על פרשת השבוע
בתוספת ביאור והערות

בראשית

תוכן העניינים

מבוא	ד
ישמח ישראל	ו
הביאור	י
תמצית המאמר	כג
הוראה למעשה בעבודת ה'	כד
בינת המאמר	כה
אמרות ופנינים יקרים	לא

כס"ד

בראשית תשפ"ו

גליון רלח

שנה ו

...

התודה והברכה לכל המסייעים בהוצאת השיעור
ישלם ה' פעלם ותהי משכורתם שלמה מן השמים

...

לתשומת לב הלומדים היקרים והנכבדים.
שגיאות מי יבין, היות וקונטרסים אלו יוצאים לעת
עתה בלחץ של זמן, ואין מספיק שעת הכושר להגיה
את הקונטרס כמו שצריך, לכן אנו מודעים בזה שכל
הקונטרס אינו מוגה, והוי דן את כל האדם לכף זכות.
כמו כן נשמח מאד לקבל הערות והארות לתיקונים
הוספות והשמטות וכל המצטרך

...

על פי הלכה אסור לעיין בגליון בעת **אמירת קדיש**
(מ"ב סי' נו סק"א), בעת **חזרת הש"ץ** (מ"ב סי' קכד
סק"י-יח), בעת **קריאת התורה** (סימן קמו ס"ב),
בעת **שעוסק בתפילה או בברכה** (מ"ב סי' קצא
סק"ה).

...

לרפואתה ולהחלמתה המהירה והשלמה
של האשה מרת שרה גולדא בת רחל לאה
בתושח"י.

...

לתגובות והערות ולכל ענייני הגיליון

03-9146666

פקס: 03-6162226

אימייל: hayismachyisroel@gmail.com

כמו"כ להשתתפות בהוצאות הגיליונות הבאים
נא פנו בכתובות הנ"ל.

דברי רבינו ז"ע בענין לימוד דברי תורתו מתוך צוואתו הק'

...הנני מאמין באמונה שלימה כי מאהבת הקב"ה ומחסדו
הגדול אשר חושב מחשבות לעזרת כל הנשמות אשר
לא ידח ממנו נדח חלילה, ברחמי הרבים סבב כל
הסיבה הזאת אשר ישמעו אנשים אשר קטנם עבה
ממתני לקולי, ויבקשו תורה מפי נדכה ונכאה כמוני
אשר נפלות היא בעיני, למען אקיים מצות ושננתם
לבניך אלו התלמידים, למען אשר לא ימחה שמי חלילה
מישראל, ומדי זכרם בי יזכרוני לטובה למען להעלות
משאול תחתיה.

לזאת אבקש ואתחנן בבכי ובתחנונים מעת אוהבי ורעי,
אשר מסרתי נפשי עליהם, וכמעט רוב ימי חלדי הייתי
משרת להם לעסוק לטובתם בכל האפשרות, זכרו נא
לבקש רחמים על הדין נפשא עלובתא, ובכל עת אשר
תהיו פנוים מצרכיכם ותעסקו במילי דשמיא, תזכרו נא
גם אותי השפל והנדכה, אשר הייתי עמכם בצוותא חדא
שנים רבות, לבקש רחמים על נשמותי...

ענין "שבת בראשית" והכח הגדול שנשפע בכל שבתות השנה
הנקראים שבת בראשית, ובמיוחד בשבת זו



איך נוכל להתרומם עתה ולהמשיך עלינו קדושת הימים לאחר
שכבר עברו הימים הנוראים והימים הטובים



'ויכל אלקים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה' – איך ולמה נשלם
הבריאה דוקא על ידי השבת



'נפש יתירה' שנותנים לאדם בכל שבת, הוא בחינת הרצון – לשעבד
את כל רצונותיו רק לרצון השי"ת



מהו ענין 'אתקינו סעודתא דמהימנותא' בריבוי המאכלים והתענוגים
בכל שבת, ואיך הם מקרבים את האדם לעבודת הבוית"ש



כל אלו ועוד בתוכן המאמר של רבינו זי"ע

קו השיעורים

"הכנה לשבת קודש"

עם המשפיע הגה"ח ר' יוסף צבי רכניצר שליט"א

כותב ועורך הקונטרס

0733-025-063

לדומם הנפשות ולעורר הלבבות

להתחבר לקדושת השבת מתוך התבוננות בפרשת השבוע

מבוא



כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש.

לו טבעת מה היתה חסירה חותם, כך מה היה העולם חסר שבת.

ומבאר רבינו ששניהם מודים שהשבת מקיימת ומעמידה העולם, ויום השבת ממשיך ומשפיע כח ורוח המקיימים בכללות העולמות, וכמו שכתב האור החיים הקדוש שהקב"ה לא ברא כח בעולם זולת לעמוד ששת ימים, ובגמר ששת ימים יחזור העולם לתוהו ובהו, ובאמצעות יום השבת משפיע בכללות העולמות רוח המקיימת עוד ששת ימים, וכמו שהנשמה מחיה את הגוף, כמו כן השבת קודש משפיעה נפש לעולם שיעור המקיים עוד ששה ימים.

רבינו יורד לעומק כוונתם הקדושים לבאר איך ובמה השבת קודש מקיים ומחיה את העולם לשיטתם של גניבא ורבנן. ויבאר עוד מהו ענין של 'ויברך אלקים את יום השביעי ויקדש אותו', וכדרשת חז"ל 'ברכו במן וקדשו במן', זה הוא עיקר תוכן המאמר, וכדרכו בקודש יוסיף לבאר עוד כמה ענינים גדולים ונשגבים בעבודת השי"ת,

המאמר שלפנינו נאמר בשולחנו הטהור של רבינו זי"ע בליל שבת קודש בתוך הזמור 'כל מקדש' קודם הפיסקא 'עזור לשובתים בשביעי' [כדרכו בקודש], ובסיום המאמר ביאר רבינו על פי תוכן הדברים ענין התפילה הזו [כמובא בסוף המבוא] ובתוך המאמר מחזק רבינו לבבות נשברות לאחר שהזמנים הקדושים עברו, ואור עיני גם הם אין אתי (תהלים לח, יא), היינו הצדיקים בחינת 'נפש' מהכלל שהיו מאירים לנו והיו לנו לעינים גם הם אין אתנו.

במאמר זה מבאר רבינו את את ענין תכלית הבריאה בכלל ואת יסוד קיום וחיות הבריאה בפרט. והוא על פי מה שאמרו במדרש על הכתוב ויכל אלקים ביום השביעי וכו', אשר לכאורה הוא דבר תימה, שהרי הקב"ה כילה מלאכתו ביום השישי ולא ביום השביעי, ועל כך אמרו גניבא ורבנן: גניבא אמר, משל למלך שעשה לו חופה וצוירה וכיירה, ומה היתה חסירה כלה שתכנס לתוכה, כך מה היה העולם חסר שבת. רבנן אמרי משל למלך שעשו

כלל אף אפס קצוה בעבודת השי"ת, והוא כקטן שנולד היום. וצריך לזכור תמיד החוב הקדוש הזה, ולמלא רצון הבורא ב"ה, ואף שהוא איננו בדרגה גדולה כזו, על כל פנים ידע שהחוב מוטל עליו, וירצה וישתוקק למלאות רצון הבורא ב"ה, ויכלול את עצמו בהכלל ישראל, ויזכה שיתעלו לו כל הרצונות על ידי הכלל ישראל.

ומסיים את מאמרו בביאור דברי הזמר משוך חסדך ליודעך, היינו לאותם שרוצים להתחבר עמך ועם הכלל ישראל, ובכדי שיתעלה רצונם מבטלים את עצמם בתוך הכלל, למען יזכו על ידי הכלל ישראל למילוי רצונם, ואנו מבקשים עליהם משוך חסדך, שיתעלה רצונם הטוב, והיינו שלא ישתלחו ממחנה ישראל, באור פניך תבהיקם, אור התורה הקדושה יבהיק ויאיר להם עיניהם ולבם שלא יתחשכו מאור התורה, ויהיה להם ה' לאור עולם. רבנו של עולם, רחם עליהם ותאיר להם באור רחמיך שלא יתפרדו מחבילת כרם ישראל בזכות יעקב אבינו ע"ה, אמן.

ובכללם: **א.** חותמו של הקב"ה אמת, ומדוע ירא עם הארץ לשקר בשבת. **ב.** ענין נשמה יתירה שהקב"ה נותן לכל אדם בערב שבת. **ג.** כוונת האריז"ל זמר ליל שבת 'קריבו שושבינין עבדו תיקונין לאפשא זינין'. **ד.** למה נקרא כל שבת 'שבת בראשית'. **ה.** השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם - ואתקשטת בקישוטיך דלא הוו. **ו.** א'ת ה'שמים ו'את ה'ארץ, ראשי תיבות הוא שם הדעת. **ז.** איך להמשיך על עצמו קדושת הימים קדושים וטובים שעברו על בחינת עולם שנה נפש (ראה עוד בתוכן המאמר שלפני ביאור המאמר).

רבינו זי"ע מעורר בתוך דבריו הקדושים בלשונו הקדוש ואומר:

ומקדושת אור הדעת בשבת קודש צריך האדם לשום על לבו על מה נברא, ומה עשה, ומה תיקן בעולם הזה בימי חיותו, והחוב הקדוש שמוטל עליו עוד לעשות, כי לעול על צוואריהם נתנו ומהתבוננות הזו ישתונן בכליותיו, ויראה ויבין שלא התחיל עוד



ישמח ישראל

מחיה את הגוף, כמו כן השבת קודש משפיעה נפש לעולם שיעור המקיים עוד ששה ימים.

ורש"י ז"ל בפסוק זה (ב, ב) מביא דברי המדרש הלז ושינה לשונו וכתב, מה היה העולם חסר מנוחה באת שבת באת מנוחה, וכפי הנראה שהוא מפרש כן דברי המדרש, מה היה העולם חסר שבת, פירוש מנוחה. וגם זה מכון לדברינו, והיינו שהמנוחה היא על ידי השפעת רוח המקיימת, שיתקיים העולם על מעמדו ולא יחזור לתוהו ובהו.

רבנן אמרי משל למלך שעשו לו טבעת מה היתה חסירה חותם, כך מה היה העולם חסר שבת, דנוע מאמר חז"ל (שבת נה). חותמו של הקב"ה אמת, וכמו שאנו אומרים (פיט מלך עליון) חותמו אמת, וחכמינו ז"ל אמרו (שבת קד.) קושטא קאי, והיינו מי שרוצה לבנות בנין עדי עד יבנה היסוד עם אמת, אמת הוא קיים לעד, והוא מיסודי ועמודי העולם, עמוד אחד משלושה עמודים אשר ישית עליהם תבל, כמאמר חז"ל (אבות א, יח) על שלושה דברים העולם עומד על הדין ועל האמת ועל השלום, ובששת ימי המעשה שטרוד האדם במלאכתו מלאכת החול, ומשוקע בעולם העשיה, הוא עלמא דשקרא, נתרחק מהאמת, ומדמה בנפשו שכל פעולותיו הן בעניני גשמיות והן בעניני רוחניות הוא מכוחו וגבורתו, ובאמת צריך האדם לידע האמת כי מבלעדי כח וחיות והשגחת הבורא ב"ה לא נוכל לעשות שום

[ב] בבראשית רבה (י, י) ויכל אלקים ביום השביעי (ב, ב) וכו', גניבא ורבנן, גניבא אמר משל למלך שעשה לו חופה וציירה וכיירה ומה היתה חסירה כלה שתכנס לתוכה, כך מה היה העולם חסר שבת, רבנן אמרי משל למלך שעשו לו טבעת מה היתה חסירה חותם, כך מה היה העולם חסר שבת.

כפי הנראה מהמדרש שניהם מודים שהשבת מקיימת ומעמידה העולם, היינו יום השבת ממשיך ומשפיע כח ורוח המקיימים בכללות העולמות, וכמו שעל ידי הכלה נמשך אור שפע ושמחה לשבעת ימי המשתה שאחריה, כמו כן קדושת שבת קודש מחיה ששת ימי המעשה שאחריה, וכמו שכתב **האור החיים הקדוש** (בראשית ב, ג-ב) כי ששת ימים וגו' וביום השביעי שבת וינפש (שמות לא, יז), שעל ידי יום השביעי נתקיים העולם עוד על ששת ימים, שגילה הקב"ה כי בשעת הבריאה לא ברא כח בעולם זולת לעמוד ששת ימים, ובגמר ששת ימים יחזור העולם לתוהו ובהו, ובאמצעות יום השבת משפיע בכללות העולמות רוח המקיימת עוד ששת ימים, ואחרי עבור ששת ימים תבוא שבת אחרת ותקיימהו ותחייהו עוד ששת ימים אחרים, וזה 'כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ', הבריאה לא היתה רק על ששת ימים, 'וביום השביעי', על ידי יום השביעי עשה ה' עוד הפעם ששת ימים, 'שבת וינפש', בחינת נפש היא הנשמה, וכמו שהנשמה

שעל כל פנים לקיטתם שלקטו עשה זאת, וכמו שכתב הזה"ק (ח"ב סב:) שטו העם ולקטו (במדבר יא, ח) מאי שטו שטותא, היינו השוטים דימו בנפשם שהלקיטה גרם שיהיה להם לאכול, וזהו ויקדש אותו, שלא ירד כלל, למען לא יטעו בזה, ויבואו עוד מזה להכרה האמיתית, שאף שלא ירד כלל ביום השביעי, וגם המה לא עשו שום פעולה, עם כל זה השפיע השפיע להם הבורא ב"ה ביום הששי לחם משנה על יום השביעי, וכשידע האדם ידיעה האמיתית הנ"ל הוא מכניס קיום והויות להעולם (עי' לקמן פר' חיי שרה אות ג).

וזה הוא ענין נפש היתירה שנותן הקב"ה לישראל בערב שבת כמאמרם ז"ל (ביצה טז), נפש הוא רצון, כטעם אם יש את נפשכם (בראשית כג, ח), שזוכה בקדושת שבת קודש לרצון טוב, שייסוף וישתוקק לעבוד את ה' החי וקיים. ועיקר רצון הבורא ב"ה משוכני בתי החומר הוא שיעלו דברים הפחותים והנמוכים למדרגת שמים, ולהכניס בהם הויה, וכמו שנאמר (ב, ה) ואדם אין לעבוד את האדמה, שהאדם נברא להעלות ולרומם את דברים הארציים למעלה ראש, ולהכניס בהם הויה, ולהמשיך חיות ממקור חיות האמות, וכמו שנאמר (תהלים קטו, טז) השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם, היינו למען להעלותה למדרגת שמים.

וזה שיסד האר"י הקדוש (זמר אזמר בשבחין) קריבו שושבינין עבידו תיקונין לאפשא זינין, שושבינין הם משה ואהרן כנודע (זה"ק ח"ג כ. ג.), משה רבינו ע"ה היה שושבינא דמלאך, שהיה מאהב את כביכול להכנסת ישראל, וכמאמר חז"ל (יומא פו.) שיהא שם שמים מתאהב על ידך, ואהרן היה שושבינא דמטרוניתא, שהיה מפאר את ישראל בעיני הקב"ה,

תנועה, על דרך כי ממך הכל ומיידך נתנו לך (דה"י א כט, יד), ורק הכל מכח החלק אלקי ממעל שנפח בקרבנו, והוא יהיב לך עיטא למיקני נכסין, וכמו שנאמר בתורה הקדושה (דברים ח, יח) וזכרת את ה' אלקיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל (עי' תרגום שם), ואל תאמר בלבבך כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה (עי' שם, יז), וכמו כן בעיני רוחניות, אף העוסק ועובד עבודת הקודש צריך לידע שהוא רק מכח ועזר הבורא ב"ה, וכמאמרם ז"ל (סוכה נב:) אלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו, וכאשר הופיע עליו יקרת אור קדושת שבת קודש אור אמת, כמו שאמרו בירושלמי (דמאי ד, א) עם הארץ ירא לשקר אימת שבת עליו, אז מבין כי כל מלאכתו אפס ותוהו, רק כל הכח ממלאכתו הוא לה' אלקיך, כח הקב"ה המחיה הכל.

וזה ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קודש שבת שבתון לה' (שמות לה, ב), פירוש בשבת קודש שאז אין שום פעולת בשר ודם, שאסור במלאכה, והוא מקור הברכה דמיניה מתברכין כל שיתא יומי (זה"ק ח"ב פח.), ברבו יתיר יסגי ניכר בו כח השי"ת לבד, שמשפיע להעולם אף בלתי פעולת בשר ודם, ממילא יודעים מזה שאף פעולות בשר ודם הם גם כן רק מכח וחיות הבורא ב"ה, וזהו ששת ימים תעשה מלאכה, והקרי היא תיעשה, שנעשה ממילא.

וזהו שאמרו חכמינו ז"ל (עי' ב"ר יא, ב) והובא כאן ברש"י ז"ל, ויברך אלקים וגו' ויקדש אותו (ג, ב) ברכו במן שירד בששי לחם משנה, וקדשו במן שלא ירד בשבת כלל, היינו הדור דעה אף שלא היו יכולים לדמות בנפשם שהמן הוא מכח פעולותיהם, כי דגן שמים נתן למו (תהלים עח, כד), עם כל זה דימו בנפשם

ידי קדושת שבת קודש יודע שהוא עוד בהתחלה ובבראשית, וראשית חכמה יראת ה' (תהלים קיא, י).

וזה בראשית ברא אלקים א'ת ה'שמים ו'את ה'ארץ, שראשי תיבות הוא שם הדעת (פע"ח שער ק"ש פרק כה), והוא גושפנקא דמלכא דחתים ביה שמיא וארעא (זוה"ק ח"א דנא. קהלת יעקב ערך אה"ה, ועוד), שעל ידי הכנעה וענות צדק שיודע תמיד חשבון נפשו שהוא עוד בבראשית ובהתחלת עבדות ה', זוכה לדעת האמיתי, ולחבר את הארץ למדרגת שמים, דעת הוא התחברות כטעם (ד, כה) וידע אדם (תיקו"ז ט.ו.), ולהכניס בה הויה וקיום כרצון הבורא ב"ה.

וצריך לזכור תמיד החוב הקדוש הזה, ולמלא רצון הבורא ב"ה, ואף שהוא איננו בדרגה גדולה כזו, על כל פנים ידע שהחוב מוטל עליו, וירצה וישתוקק למלאות רצון הבורא ב"ה, ויכלול את עצמו בהכלל ישראל, ויזכה שיתעלו לו כל הרצונות על ידי הכלל ישראל.

וכמו שה'זמן', היינו הששת ימי המעשה, נתעלה על ידי השבת קודש, כמו שנאמר (ב, ג) כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלקים לעשות, שכביכול שבת ביום השביעי כדי שבניו ישתנו גם כן, ועל ידי השביתה נגמר ונפח נשמת רוח חיים בימי המעשה, לעשות, מלשון הכתוב (דברים כא, יב) ועשתה את צפרניה, כמו כן הוא בבחינת 'נפש' מעש"ן, כמו שכתב **בספר יצירה** (ו, א) שיש בחינות ע'ולם ש'נה נפש, ואף שהזמנים הקדושים בחינת 'שנה' עברו, ואור עיני גם הם אין אתי (תהלים לח, יא), היינו הצדיקים בחינת 'נפש' מהכלל שהיו מאירים לנו והיו לנו לעינים גם הם אין אתנו, עם כל זה הכלל ישראל נקרא נפש, על דרך הכתוב (בראשית מז, כז) כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים (עי'

כענין שושבינן כנודע (זוה"ק שם), ובזה היה מקרב כל אישי ישראל לעבודת הבורא ב"ה, וזהו שאמרו חכמינו ז"ל (עי' רש"י במדבר ח, ב) חייך שאתה עומד ומדליק את הנרות, על דרך הכתוב (משלי כ, כז) נר ה' נשמת אדם, הכהן בכח קדושתו וקדושת מצות הדלקת המנורה, המרמוז למנורה העליונה (זוה"ק ח"ג קמט. קנא.), הזריח אור בחושך בלב עדת עם קודש והדליק בלבם שלהבת יה, והיטיב בהטבה את נשמת ישראל שהיו עד עתה בבחינת מות, שנפסק להם החיות משורש החיות האמיתי, והיה מעלה אותם לעבודת ה', וזהו עבדו תיקונין לאפשא זינין, להרבות מינים שונים ולהעלותם למעלה ראש למקורן ושורשן.

וזהו שכתב רש"י ז"ל (ביצה שם) נשמה יתירה, רוחב לב למנוחה ולשמחה ו'יאכל וישתה' וכו', שעל ידי נפש היתירה, הוא הרצון והדעת הגמור, זוכה לתקנא פתורא כמאן דאכיל קמי מלכא (זוה"ק ח"ג רמא.), ולהכניס בה הויה וקיום [ועי' לקמן פר' חיי שרה (אות ב) ובכמה מקומות (שם אות ח, פר' קדושים אות ג, שבועות אות ז-יב, סוכות אות לו-לח) באריכות ענין זה, על דברי הסבא בזוה"ק (ח"ב צה.) ואתקשטת בקישוטיך דלא הוו].

ומקדושת אור הדעת בשבת קודש צריך האדם לשום על לבו על מה נברא, ומה עשה, ומה תיקן בעולם הזה בימי חיותו, והחוב הקדוש שמוטל עליו עוד לעשות, כי לעול על צוואריהם נתנו (רש"י ר"ה כה. ד"ה לא), ומהתבוננות הזו ישתונן בכליותיו, ויראה ויבין שלא התחיל עוד כלל אף אפס קצהו בעבודת השי"ת, והוא כקטן שנולד היום. וזהו שנקרא כל שבת 'שבת בראשית', כמו שכתב רש"י ז"ל (ויקרא כה, ב) שבת לה', כשם שנאמר בשבת בראשית, שעל

עם השבת קודש כנודע (עי' מכילתא יתרו ז), היינו כמו שהשבת קודש שהיא בחינת 'שנה' מעש"ן מעלה ימי המעשה כהנ"ל, ובאורו יראו אור, ואנו מבקשים עליהם משוך חסדך, שיתעלה רצונם הטוב, והיינו שלא ישתלחו ממחנה ישראל, באור פניך תבהיקם, אור התורה הקדושה יבהיק ויאיר להם עיניהם ולבם שלא יתחשכו מאור התורה, ויהיה להם ה' לאור עולם. אור פניך הוא יעקב, על דרך הזה"ק (עי' ח"ב נט): 'ימינך וזרועך ואור פניך (תהלים מד, ד) זה אברהם יצחק יעקב, ונודע יעקב הוא הבריה התיכון (עי' זוה"ק ח"ב נא:), אברהם ויצחק, ויעקב באמצע, והוא מדת רחמים ממוזג מחסד ודין כנודע (שם קעו). רבנו של עולם, רחם עליהם ותאיר להם באור רחמין שלא יתפרדו מחבילת כרם ישראל בזכות יעקב אבינו ע"ה, אמן.

ספר הליקוטים פר' האזינו), ואם ירצה לבטל ולחבר את עצמו עם הכלל ישראל שנקרא נפש, והיינו שישאר בתוך קהל ישראל, זוכה שנתעלה נפשו ורצונו על ידי הכלל, וכמו כן הוא בבחינת 'עולם' מעש"ן, אף שאנחנו בעוונותינו הרבים על אדמה טמאה, אך על ידי מה שמכוון מקומו נגד ירושלים (ברכות ל), בכוונה וברצון זה זוכה להעלות ולהשפיע השראת קדושת ירושלים לאותו מקום, כמאמר חכמינו ז"ל (שם ח). אוהב ה' שערי ציון (תהלים פז, ב) המצוינים בהלכה יותר מבתי כנסיות ומבתי מדרשות.

וזה ביאור דברי הזמר (כל מקדש) משוך חסדך ליודעך, יודעך הוא לשון חיבור כנ"ל, היינו לאותם שרוצים להתחבר עמך ועם הכלל ישראל, ובכדי שיתעלה רצונם מבטלים את עצמם בתוך הכלל, למען יזכו על ידי הכלל ישראל למילוי רצונם וכהנ"ל, וידיעה הנ"ל יודעים מזכור ושמור, שהוא ימי החול



מבוא ותוכן המאמר: מקדושת אור הדעת בשבת קודש צריך האדם לשום על לבו על מה נברא, ומה עשה, ומה תיקן בעולם הזה בימי חיותו, והחוב הקדוש שמוטל עליו עוד לעשות, ומהבוננות הזו יראה ויבין שלא התחיל עוד כלל אף אפס קצתו בעבודת השי"ת, והוא בקטן שנולד היום. והוא שנקרא כל שבת 'שבת בראשית', שעל ידי קדושת שבת קודש יודע שהוא עוד בהתחלה ובבראשית, וראשית חכמה יראת ה'

- 'ויכל אלוקים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה' ביאור דעות חלוקות במדרש למה נאמר ביום הביעי, הלא הקב"ה כילה מלאכתו ביום השישי וביום השביעי שבת וינפש.
- מהי 'מנוחת השבת' ואיך יש על ידי מנוחת השבת נפש רוחני וקיום לעולם לכל ששת ימי המעשה.
- חותמו של הקב"ה אמות, ובכח אור האמת המתנוצץ ומאיר בשבת על ידי קדושת השבת, מבין האדם שכל מעשיו בששת ימי המעשה הן בגשמיות והן ברוחניות הם בשקר ודמיון, והכל הוא רק מכוחו והשפעת הבורא יתברך שמו.
- עומק הענין של ברכת וקדושת השבת על ידי שלא ירד בו מן אף שהוא לחם שמים ואינו בא מכח מעשה האדם.
- ענין 'נפש יתירה' שניתן לאדם בכל שבת הוא כח הרצון לשעבד את כל רצונותיו אך ורק לרצון השי"ת, ובקדושת השבת זוכה האדם לרצון טוב, שיכסוף וישתוקק לעבוד את ה' החי וקיים.
- עיקר רצון השי"ת משוכני בתי חומר להעלות כל הדברים הגשמיים לשם השם ולהמשיך חיות ממקור החיות האמיתית, והוא ענין ריבוי המאכלים והתענוגים בשבת קודש.
- ענין מה שכל שבת נקרא בשם 'שבת בראשית', שעל ידי קדושת השבת יודע האדם שהוא עומד עדיין בהתחלה בראשית העבודה, וראשית חכמה יראת ה', ועי"ז זוכה לדעת האמיתית לחבר שמים וארץ.
- מקדושת אור הדעת בשבת קודש צריך האדם לשום על לבו על מה נברא, ומה עשה, ומה תיקן בעולם הזה בימי חיותו, והחוב הקדוש שמוטל עליו עוד לעשות. וצריך לזכור תמיד החוב הקדוש הזה, ולמלא רצון הבורא ב"ה, ואף שהוא אינו בדרגה גדולה כזו, על כל פנים ידע שהחוב מוטל עליו, וירצה וישתוקק למלאות רצון הבורא ב"ה, ויכלול את עצמו בהכלל ישראל, ויזכה שיתעלה לו כל הרצונות על ידי הכלל ישראל.
- כמו שה'זמן, היינו הששת ימי המעשה, נתעלה על ידי השבת קודש, כן גם בחינת 'נפש' ואף שהזמנים הקדושים בחינת 'שנה' עברו, ואור עיני הצדיקים בחינת 'נפש' מהכלל שהיו מאירים לנו והיו לנו לעינים גם הם אין אתנו, עם כל זה הכלל ישראל נקרא נפש, ואם ירצה לבטל ולחבר את עצמו עם הכלל ישראל שנקרא נפש, והיינו שישאר בתוך קהל ישראל, זוכה שנתעלה נפשו ורצונו על ידי הכלל.
- וכמו כן הוא בבחינת 'עולם' מעש"ן, אף שאנחנו בעוונותינו הרבים על אדמה טמאה, אך על ידי מה שמכוון מקומו נגד ירושלים זוכה להעלות ולהשפיע השראת קדושת ירושלים לאותו מקום.

הביאור



החופה **חסירה** כשגמרה, **כלה שתכנס לתוכה**, ונניסת הכלה היא גמר מלאכת הקישוט של החופה, כך הוא הנמשל, כשגמר הקב"ה את בריאת העולם (הנמשלת לחופה), **מה היה העולם חסר - שבת**, והיא הכלה¹, וכשנכנסה שבת מלכתא נגמר קישוטו ומלאכתו של העולם². **רבנן אמרי משל** למה הדבר דומה, **למלך שעשו לו טבעת** וכשנגמרה **מה היתה חסירה חותם** - שמו של המלך המעיד שהוא שלו, והטבעת החותם היא גמר מלאכת הטבעת, כך הוא הנמשל, כשגמר הקב"ה ביום הששי את עולמו, **מה היה העולם חסר שבת** שהיא שמו של הקב"ה³, והיא אות שהעולם הוא שלו⁴.

הערות וצינון

(מערב של שבת): שבת וכנסת ישראל נקראו 'כלה' והקב"ה נקרא חתן, ואנו מבקשים 'רצה במנוחתינו' כלומר שתתרחש שנהיה ככלתך ותננוח כלתך בך, כדאיתא במדרש רות (ט, ב) 'בתי הלא אבקש לך מנוח אשר ייטב לך' - מכאן שאין לאשה מנוח אלא באישה. וכך קיבלו החכמים את השבת שאמרו בואי כלה בואי כלה (שבת קט). ולהלן יבאר רבינו את עומק הכוונה בזה. ד. ולכן נאמר ויכל אלקים מלאכתו 'ביום השביעי', שאף על פי שלא עשה אז בפועל שום מלאכה, אבל בעצם כניסת השבת נגמרה מלאכת קישוט העולם. ה. ראה בבעל הטורים (בראשית א, לא): יום השישי ויכולו השמים - ר"ת שם בן ד' אותיות שחתם בו מעשה בראשית, וכן ישמחו השמים ותגל הארץ, שחתם העולם בשם של ד' אותיות. וראה הערה להלן בסמוך, ועומק הענין בכל זה יתבאר בהערה להלן אות ט.

ו. כמו שנאמר (שמות לא, יז) 'אות היא לעולם כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ', ולכן הטביע החותם בשם

ישוב המדרש על הקושיא למה נאמר ויכל אלקים 'ביום השביעי' מלאכתו, הלא בששי כילה מלאכתו.

המדרש **בבראשית רבה** (י, ז) מבאר את מאמרו הכתוב **ויכל אלקים ביום השביעי** (ב, ב) מלאכתו אשר עשה וכו', וקשה שהרי בששי גמר מלאכתו ולא בשביעי?⁵ **גניבא** (שם חכם) **ורבנן** מיישבים קושיא זו ואומרים שבאמת גמר הקב"ה מלאכתו ביום השביעי, ונחלקו באיזו מלאכה היתה גמר הבריאה, **גניבא אמר: משל** למה הדבר דומה, **למלך שעשה לו חופה** לנשואין⁶, **וציירה** בציורים נאים, **וכיירה** בחריטים ותבליטים נאים על גבי סיד, **ומה היתה**

א. במדרש איתא שרבי שאל את רבי ישמעאל ברבי יוסי האם שמעת מאבין למה הכתוב אומר 'ויכל אלקים ביום השביעי' מלאכתו אשר עשה' הלא בששי גמר? (ומחמת זה שינו חכמי ישראל לתלמי המלך וכתבו לו ויכל אלקים ביום השישי) והשיב על זה שבשעה האחרונה של יום השישי הנוגעת כבר בשביעי [אבל עדיין לא נכנס השביעי] אז כילה מלאכתו, וכמו שאמר רשב"ה שהקב"ה שיועד את עתו ורגעיו אינו צריך לתוספת שבת ונכנס בו כחוט השערה. וגניבא ורבנן מתרצים באופן אחר שבאמת כילה הקב"ה מלאכתו בשביעי, אלא שנחלקו באיזה מלאכה כילה את בריאת העולם. כפי שמביא רבינו מדברי המדרש. ועיין ברש"י (פסוק ב) שהביא בפירושו הראשון את דברי רשב"י ובפירושו השני את דברי גניבא [בשינוי לשון], ורבינו יבאר את דבריו להלן.

ב. כך היה נהוג בימי קדם לעשות חופה סגורה ומקושטת למגורי החתן והכלה בימי המשתה.

ג. שהשבת היא בת זוגה של כנסת ישראל, וכתב באבודרהם

שגילה הקב"ה כי בשעת הבריאה לא ברא כח קיום והעמדה בעולם זולת שיוכל לעמוד ששת ימים בלבד, ובגמר ששת ימים היה צריך שיחזור העולם לתווה ובהו, ובאמצעות יום השבת על ידי שישראל שומרים ומקיימים את השבת, הקב"ה משפיע בכללות העולמות רוח המקיימת את כל הבריאה לעוד ששת ימים, ואחרי עבור ששת ימים לעת ערב שכבר כלתה רוח קיום העולם משבת שעבר תבוא שבת אחרת ותקיימהו ותחייהו עוד ששת ימים אחרים, וזה כוונת הכתוב 'כי ששת ימים' [כמו לששת ימים] עשה ה' את השמים ואת הארץ, שהבריאה לא היתה רק על ששת ימים, 'וביום השביעי', על ידי יום השביעי שישראל שומרים אותה כהלכה עשה ה' עוד הפעם ששת ימים, ואין עשה זאת, על ידי 'שבת וינפש', שעל ידי שמירת השבת הכניס בכל הבריאה כולה בחינת נפש היא הנשמה, וכמו שהנשמה מחיה את

ביאור בעומק דעתם וכוונתם של גניבא ורבנן, ובהצד השורה שבהם, ועומק כוונת רש"י ל' באת שבת באת מנוחה.

כפי הנראה מהמדרש גניבא ורבנן שניהם מודים שבפועל לא עשה הקב"ה שום מלאכה בשביעי, ומה שנאמר ויכל אלקים מלאכתו 'ביום השביעי' מפני שהשבת מקיים ומעמיד העולם וזה נחשב לגמר מלאכת העולם¹, וענין הקיום היינו שיום השבת ממשיך ומשפיע כח ורוח המקיימת בכללות העולמות, וכמו שעל ידי הכלה נמשך אור שפע שמחה לשבעת ימי המשתה שאחריה, כמו כן קדושת שבת קודש² מחיה את ששת ימי המעשה שאחריה, וכמו שכתב האור החיים הקדוש על הכתוב (בראשית ב, ב-ג) כי ששת ימים וגו' וביום השביעי שבת וינפש (שמות לא, יז), שעל ידי שמירת יום השביעי בקדושתו שלא לחללו ח"ו³, נתקיים העולם עוד על ששת ימים,

הערות וצינון

ט. כן כתב שם האור החיים הק' ח"ל: ולך לדעת כי מציאות השבת בעולם הוא קיומו המקיימים אותו, כי אם אין מקיימים שבת אין שבת (כלומר שמציאות השבת תלויה במה שישראל מקיימים אותה), על פי זה כתב שם עוד לבאר שזהו ענין מה שאמרו חז"ל (שבת ק"ט): כל המקדש וכו', ואומר ויכולו וכו', נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית, ולכאורה מי שמע כזאת שייבא אדם וישתתף בדבר שכבר נגמרה מלאכתו, אלא כיון שרק באמצעות שמירת השבת יש קיום לעולם אין לך שותף גדול מזה כדין וכהלכה, ולך לדעת כי מיום בראו אלקים אדם לא חסר העולם דבר המעמיד צדיק יסוד עולם שהוא שומר שבת.

י. בפרשת בראשית (א, ב) כתב האור החיים הק' כי ביום השבת ברא ה' את נפש העולם, והוא סוד אמורו 'וביום השביעי שבת וינפש'... פירוש שנשפע שפע החיוני בכל הנבראים, כי קודם השבת לא היה נפש לכל הברואים ע"ש.

יא. ראה במהר"ל (תפארת ישראל פרק מ): השבת נבדל משאר

הוי"ה ב"ה, כי שם זה מורה שהוא היה הוה ויהיה ומהוה את כל העולמות ומחיה אותם בכל רגע ורגע. ועם כניסת השבת [שהיא הטבעת החותם] נגמרה מלאכת העולם, ונמצא שנגמרה בשביעי אף שבפועל לא עשה אז הקב"ה שום מלאכה כנ"ל.

ז. כי בלי קיום והעמדה למלאכה אין למלאכה שום ערך, כמו שאנו מבקשים "למען לא ניגע לריק ולא נלד לבהלה". ובהעמיק יותר, כי המנוחה היא בקבלת החותם, שהרי אין המלך יכול להטביע חותם טבעתו אלא כשצורתו מושלמת, שאז בהנחת חותמו תהיה הצורה טבועה ונחתמת, וא"כ נמצא שהמנוחה היא בקבלת שלמות החותם, ולהבנת עומק הענין ראה את דברי המהר"ל שהבאנו בהערה להלן בסמוך.

ח. וכפי שיבאר רבינו להלן מהי הקדושה המיוחדת שיש בה כח להחיות ולקיים את העולמות.

הגוף, כמו כן השבת קודש משפיע נפש לעולם שיעור המקיים אותה עוד ששה ימים^א.
ורש"י ז"ל בפסוק זה (ב, ב) **מביא דברי המדרש הלז ובפירושו השני מביא את דברי גניבא ושינה את לשונו וכתב, מה היה העולם חסר מנוחה באת שבת באת מנוחה, ולא אמר כדברי המדרש שהעולם היה חסר שבת. וכפי הנראה שהוא מפרש כן בתוך דברי המדרש, כי מה שאמר שהיה העולם**

חסר שבת, פירושו שהיה העולם חסר מנוחה, וכיון שבאת שבת באת מנוחה^ב. וגם זה מכון לדברינו שהשבת מקיימת ומעמידה את העולם, והיינו שהמנוחה של העולם הוא על ידי השפעת רוח המקיימת^ג, שבכך קדושת ושמירת השבת יתקיים העולם על מעמדו^ד ולא יחזור לתוהו ובהו^ה.

הערות וציגונים

גשמי משולל רוחניות לקיימו כגוף בלי נשמה, והיה בלתי אפשרי להתקיים, עד שבא שבת והושפע שפע רוחניות בעולם כנפש בגוף ונתקיים, וזהו 'שבת וינפש' שהוקנה נפש בעולם, וזהו כוונת חז"ל בא שבת בא מנוחה, שהיא הנפש הנותנת נייחא לגוף מלהיפסד, עכ"ד. ולפי דברי רבינו במשנתו של האור החיים הק' נמצא שבכל יום ששי לעת ערב, יוצא הנפש הרוחני של העולם, ונשאר העולם רק בגשמיותו, וכיון שדבר גשמי הוא דבר הנפסד והולך ואין לו קיום כלל, היה צריך העולם לחזור לתוהו ובהו, אבל כיון שבא שבת חדש בא מנוחה חדשה, כי מיד בהיכנס השבת בא שפע רוחני חדש לעולם, והשפע היא במדה ובמשקל לעוד ששה ימים בלבד וחזור חלילה.

טו. להבנת עומק הענין בכל זה נרחיב קצת [בתקוה שאנו מכוונים אל האמת]: לעיל בהערה ה הבאנו את דברי בעל הטורים שהקב"ה חתם את הבריאה בחותם אמת של שמו יתברך בשם הוי"ו ב"ה. והנה שורשו העליון בשם י-ה הנרמז בסיום יום ה'ששי, וחזרתו בעולם העשיה בשם ו-ה הנרמז ב- ו'כולו ה'שמים. והנה בעמלק נאמר (שמות ז, טו) 'כי יד על כס יד' ופירש"י שחסר (מכת קליפת עמלק) חציו השני של שם הוי"ו. והיינו שעמלק אינו יכול לפגום בעצם השורש העליון של י-ה, שבו הקב"ה מנהיג את העולם, שהוא שורש מציאותו יתברך שמו והשגחתו, וענין זה אינו תלוי בבחירתו ועבודת האדם כלל, וכל כוחו של עמלק הוא רק להכניס ספיקות ולערער על גילוי השגחתו בנבראים שהיא חותמו ו-ה, שבזה יש בחירה והוא תלוי בעבודת האדם, עד כמה יראה ויכיר את אמיתות מציאותו והשגחתו ית"ש בעולם.

ונמצא שקליפת עמלק טורד את הבחירה במנוחה שבה תלוי היחוד, וכל אחד מישראל מצווה על מחיית עמלק, דהיינו להשיב את עצמו למנוחה נכונה על ידי קדושת השבת שהוא

ימים במה שהוא יום קדוש, ולכן מדמה השבת לטבעת שיש בו חותם, כי הדבר שהוא נבדל הוא צורה בלבד, ולפיכך נמשלו ימי החול אל הטבעת שהוא הגוף, כך ימי החול הם גשמיים, והשבת נמשל אל החותם שיש בו צורה, והצורה נבדלת מן החומר, ועל ידי השבת יש קדושה נבדלת בעולם, לכך ביום השבת נגמר העולם כאשר קנה הצורה. וכן כתב בחידושי אגדות (מנחות ג): וביתר ביאור: כל הדברים הצורה באה באחרונה, והחומר קודם, כי הצורה הוא המשלים ראוי שיהיה באחרונה. ואולי זהו עומק המכון בדברי רבינו [על פי דברי האוה"ח הק'] שהשבת שהיא הצורה שבאה לאחר ימי החול שהם החומר היא חיותם ונשמתם, ועל ידי זה יש קיום והעמדה לששת ימים הבאים. וענין עוד בזה להלן בהערה יד.

יב. הפירוש הפשוט בדברי רש"י הוא כפי המבואר בפירוש נחלת יצחק, דאעפ"י שלא שייך לומר עשייה על יום מנוחה שהיא העדר פעולה, אבל אם לא היה היה הקב"ה מצרף את יום השביעי לימי הבריאה, היה טבע הנבראים לעמול ולעבוד יום ולילה והגוף כלה מאליו והעולם חרב, וכאשר צירף את יום השביעי שבו שבת וינפש לימי הבריאה, הוטבע בטבע העולם לנוח ולנפוש ולמצוא מרגוע, ובזה יש להבריאה המשך וקיום. ורבינו יבאר כאן על פי הנ"ל כוונה עמוקה בדברי רש"י. וענין בהערה הסמוך.

יג. האור החיים הק' מביא שם מאמר חז"ל שהיה העולם רופף ורועד עד שבאה שבת ואז נתקיים העולם ונתייבס, והכוונה היא כי ביום השבת ברא השי"ת נפש העולם, והוא סוד אומרו (שמות לא, יז) וביום השביעי שבת וינפש - שנשפע שפע החיני בכל הנבראים וקודם השבת לא היה להם נפש כלל ע"ש. וענין עוד בהערה הסמוך.

יד. אולי כוונת רבינו בזה כמו שכתב האלשיך הק' בכמה מקומות (בראשית כאן שמות, ח-יא דברים טז ח) כי כל העולם היה

מושכבות כמו לבנים^ר, מפני שקושטא קאי - אמת עומדת ושקר אינו עומד^ט, והרמז לכל זה בענין עבודת ה' היינו, מי שרוצה לבנות בנין שיעמוד עדי עד, יבנה את היסוד של הבנין רק עם אמת, כי אמת הוא קיים לעד, ואמת הוא מיסודי ועמודי העולם, עמוד אחד משלושה עמודים אשר ישית עליהם תבל, ואין ישובן של בני אדם מתקיים אלא על ידם, כמאמר חז"ל (אבות א, יח) על שלושה דברים העולם עומד על הדין ועל האמת ועל השלום^ט, ולכן חייבים לנהוג ולדבר אך ורק בדרך אמת, ולולא זאת אין קיום לעולם. ובששת ימי המעשה שטרוד האדם במלאכתו מלאכת החול, ומשוקע בעולם העשיה, הוא עלמא דשקרא^ב, וכיון שהוא נמצא [ואף שקוע] בעולם של שקר הרי שגם אם אינו דובר שקרים הוא

כדי לבאר את עומק כוונת דברי רבנן שאמרו שהיה העולם חסר חותם המלך, מקדים לבאר את גודל מעלת יקרת השבת שמתניצין בה אור האמת ועי"ז מגלה את השקר שהאדם חי עמה בכל ששת ימי המעשה, ועפ"ז יבאר את הכתוב 'ששת ימים תעשה מלאכה' שהכתיב הוא תעשה והקריאה תיעשה.

רבנן אמרי גם שהשבת מקיים את העולם, אבל בענין נוסף, משל למלך שעשעו לו טבעת מה היתה חסירה חותם, כך מה היה העולם חסר שבת, וביאור כוונתם, דנודע מאמר חז"ל (שבת נה.) חותמו של הקב"ה אמת^ט, וכמו שאנו אומרים (פיטו מלך עליון) חותמו אמת, וחכמינו ז"ל אמרו (שבת קד.) שאות ש' רומז לשקר ואות ת' לאמת, ולמה אותיותיה של המלה "שקר" עומדת על רגל אחת ואותיות של אמת

הערות וציגונים

המקיימת בשבת קודש יתקיים העולם על מעמדו ולא יחזור לתווה ובוהו. וע"ע בזה להלן בהערה לו.טז. ופירש רש"י שם בגמ' שא' הוא אות ראשון לאותיות, ואות ת' הוא האחרון, ואות מ' הוא אמצעי, להודיע שה' ראשון ואחרון והווה.

יז. בכתב סת"ם כל אחת מהאותיות של שקר מסתיימת בחוד בתחתיתה **שקרא**, וכאילו שהיא עומדת על רגל אחת, ואילו אותיות של אמת יש בסיס רחב, שהרי לאות אל"ף יש שתי רגליים, ולמ"ם יש מושב רחב, ולאות ת' יש שתי רגליים כמו לאל"ף **אמת**.

יח. האמת מתקיימת לעד, והשקר אין לו קיום וסופו להתבטל, וכן נאמר (משלי יב, ט) 'שפת אמת תכון לעד ועד ארגיעה לשון שקר' (כלומר שהשקר כלה ברגע מועט), וכן אמרו חז"ל שקר אין לו רגלים.

יט. וכתב רבינו יונה שהחיוב לנהוג בדרך אמת הוא מפני שהשי"ת אמת ותורתו אמת, וצריך ללכת בדרכיו, אבל רבינו נקט כדברי הרע"ב ושאר ראשונים שחייבים ללכת בדרך אמת כי לולא האמת אין קיום לעולם, והוה שפתת התנא ואמר "על שלושה דברים העולם עומד", ועיין בב"ח על הטור חו"מ סימן א. וע"ע מה שכתב רבינו בענין זה בפרשת ויצא אות ב ובמאורן של ישראל פרשת תזו"מ אות א.

הכלי לקבלת השפע של י-ה בהכרת מציאותו והשגחתו שהוא יחיד ואין יחידות כמוהו, והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, וזאת ביחוד שם י-ה ו-ה בעדות של "יום השישי ויכולו השמים", שבה מתגלה כבוד השי"ת בעולם, ובזה נמחה זכר עמלק.

וזהו שכתב בזוה"ק במאמר כגונא (ח"ב קלה): כד עייל שבתא אייה אתי יחדת ואפרשת מסטרא אחרא. וכמאמר הבעש"ט הק' (המובא בספה"ק תולדות יעקב יוסף פ' תולדות ועוד) שכאשר מכירים באלופו של עולם אזי מיד יתפרדו ממנו כל פועלי און. וזהו תכלית כל הבריה, וכמו שאנו אומרים (בתפילת מעריב ליל ש"ק) אתה קדשת את יום השביעי לשמך תכלית מעשה שמים וארץ, וזו היא המנוחה הנכונה והאמיתית, וחולת מנוחה זו אי אפשר למחות את עמלק, ולכן נאמר (דברים כה, ט) והיה בהניח ה' אלך מכל אויביך מסביב תמחה את זכר עמלק, כי קליפת עמלק לא שייך אלא בהעדר מנוחת אמת, כי בשעה שנשלמת המנוחה אז היא עת היחוד השלם, והיא עת מחיית זכר עמלק. וזהו כל תכלית עבודת האדם בעולם לגלות את מציאותו ויחודו והשגחתו יתברך בעולם בכל דבר ודבר ובכל עת ורגע, ואין עוד מלבדו - שאין שום מציאות בעולם זולת מציאות הבוית"ש, ולולא זאת אין שום תכלית לעולם וחוזר הכל לתווה ובוהו. וזהו שכתב רבינו: שעל ידי השפעת הרוח

את ה' אלקיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל (עי' תרגום שם), ואל תאמר בלבבך כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה^{כז} (עי' שם, יז), וכמו כן בעניני רוחניות, אף העוסק ועובד עבודת הקודש צריך לידע שהוא רק מכח ועזר הבורא ב"ה, וכמאמר ז"ל (סוכה נב): שיצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום, ומצד עצמו אין לו שום יכולת להלחם עם מלאך אשכ"ה, ואלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו, ובכל ששת ימי המעשה קשה מאד לזכור תמיד דבר זה, אבל כאשר הופיע עליו יקרת אור קדושת שבת קודש אור אמת, כמו שאמרו בירושלמי (דמא"ד, א) עם הארץ נאמן בשבת על מעשרותיו כי הוא ירא

נחרק מהאמת^{כח}, וחי במחשבה והרגשה של שקר, כי הוא מדמה בנפשו שכל פעולותיו הן בעניני גשמיות והן בעניני רוחניות הוא מכוחו וגבורתו, וזהו שקר גדול מאד, כי באמת צריך האדם לידע את האמת לאמיתה כי מבלעדי כח וחיות והשגחת הבורא ב"ה שהוא משפיע בכל רגע ורגע לא נוכל לעשות שום תנועה^{כט}, על דרך שאמר הכתוב 'כי ממך הכל ומידך נתנו לך' (דה"א כט, יד) ואפילו מה שאנו נותנים לו הוא משלו, ורק הכל מכח החלק אלקי ממעל שנפח בקרבנו^ל, והוא יחייב לך עיטא למיקני נכסין - שהוא נותן לך עצה לקנות נכסים, וכמו שנאמר בתורה הקדושה (דברים ח, יח) וזכרת

הערות וצינים

גם קיום ויסוד כל המדות ע"ש.
כג. עיין מה שכתב רבינו בפרשת מצורע אות א ובמאורן של ישראל פ' תזו"מ אות א ובפרשת ויצא אות ב. וע"ע בהערה הסמוך.
כד. לשון הכתובים הם בהיפך: אל תאמר בלבבך כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה. וזכרת את ה' א"י כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל וגו'. והטעם ששינה כאן את סדר הכתוב יש לומר כי עיקר רצונו להוכיח מהכתוב שצריך לדעת שכל העצות והרעיונות שיש לו אינם שלו אלא ממה שחנן אותו הקב"ה, וזה תרגומו פירושו של רש"י על הכתוב וזכרת וגו', ועדיין צ"ב ואכמ"ל. ורבינו קיצר כאן בביאור כוונתו, והוא מבואר יותר בפרשת מצורע אות א וזל"ק (הנצרך לענינו): החיך והגררן והלשון והשיניים והשפתים, נבראו רק לצורך גבוה, לדבר בהם מה שהוא רצון הבורא ב"ה. וצריך האדם לידע ולזכור מי ברא אלה, ומי הנותן לו כח וחיל לדבר, ותכלית בריאתם הנרצה..., ואם היה זוכר האדם את כל זאת, לא היה בא לחטא הזה, ולא היה מדבר דברים שהמה לנגד רצון הבורא ית"ש... ואם שוכח מי הוא הנותן לו כח וחיל לדבר בפיו, וסובר שהוא ברשות עצמו, הוא נפסק ח"ו ממקורו מקור החיים, ומי שרוצה להיות מחובר למקור מים חיים, צריך לידע בכל דיבוריו ובכל עשיותיו, מי הוא הנותן לו כח לעשות חיל ולדבר, וכמאמר הכתוב כי ממנו תוצאות חיים.
כה. על פי דברי רבינו בפרשת בא אות א ועוד הרבה מקומות.

כ. כי הקב"ה ברא את העולם באופן של בחירה, ולכן הטבע משקר את בני האדם שכוחם ועוצם ידם עשו להם את החיל, וגם מי שמאמין בכוחו של הקב"ה, עלול מאד לטעות שיחד עם עזרתו של הקב"ה צריך גם את כח האדם והטבע, ולולא זאת לא יתהווה שום דבר, והאמת אינו כן כמו שממשיך רבינו לבאר.
כא. על פי דברי רבינו בפרשת ויצא אות ב בביאור דברי הגמ' שקר מקרבן מיליה - היינו שהשקר קרוב ושכיח לכל אחד בעוה"ר, כי היצה"ר ועוה"ז עלמא דשיקרא קרובים לעיני בני אדם, והי"ט ועולם הבא עלמא דקשוט רחוקים מעיני אדם. ובפרשת פקודי אות א כתב עוד שעוה"ז הוא עלמא דשיקרא, והאדם בעוה"ז אף אם נדמה לו שיודע בעצמו שלא תיקן ולא עשה מאומה, זהו רק דמיון, אבל האמת הוא שבדעתו ודמיונו שעשה כל מה שמוטל עליו לעשות. ועיין עוד במאמרי סוכות אות ז.
כב. בפרשת קדושים אות ו' כתב רבינו: והאמת האמיתי הוא, מה שהאדם יודע שהכל הוא מאתו ית"ש, וכל ההתפארות הוא מהקב"ה, ובזה הוא מתקין המוח..., וזה הוא ענין שכתב הוצ"ק דמיתת ז' מלכי קדמאין היה שכל אחד ואחד אמר אנא אמלך, ולא ידעו כי כל הכחות הוא מהש"ת אין סוף ואין חקר. והמלך השמיני מלך 'הדר'... שהדר והחזיר המלוכה וכל הכחות למרי שמיא, ולכן לא כתיב ביה 'יומית' כבראשונים, שהוא מעולם התיקון, וממנו התחיל החיות. ובסוף דברי כתב שם עוד: כי מלבד מה שהאמת היא קיום העולם היא

את המלאכה אבל באמת אין אתה עושה כלום אלא היא נעשית מאליה בכוחו של הקב"ה בלבד.

ביאור למה לא ירד לאנשי דור הדעה במדבר מן בשבת.

וזהו שאמרו חכמינו ז"ל (ע"ב"ר יא, ב) והובא כאן ברש"י ז"ל, ויברך אלקים וגו' ויקדש אותנו (ב, ג), ברכו במן שירד בשישי לחם משנה כפול משאר ימים לכבוד שבת, וקדשו במן שלא ירד בשבת כלל שלא יצטרכו לצאת וללקט את מאכליהם אלא יהיו מקודשים ופרושים מכל עסקי העולם. ובעומק הענין יש לומר בטעם הדבר שלא ירד המן בשבת היינו, כי הדור דעה דור המדבר שירד להם מן בכל יום ויום, אף שלא היו יכולים לדמות בנפשם שהמן הוא מכח פעולותיהם, כי דגן שמים נתן למו (תהלים עח, כד) לחם מן השמים נתן להם, עם כל זה דימו בנפשם שהרי אין דבר מתעורר למעלה עד שאין מעוררים אותו מלמטה, לכן על כל פנים לקיטתם שלקטו עשה זאת, וכמו שכתב הזוה"ק (ח"ב

לשקר מחמת שאימת שבת עליה, אז מבין כי כל מלאכתו אפס ותוהו, רק כל הכח ממלאכתו הוא לה' אלקיך, הכל הוא מכח הקב"ה המחיה את הכל. וזה כוונת רמז הכתוב ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קודש שבת שבתון לה' (שמות לה, ב), פירוש שבכל ששת ימי המעשה יכול האדם לשקר את עצמו שהוא העושה המלאכה, אבל בשבת קודש שאז אין שום פעולת בשר ודם, שהרי אז אסור במלאכה, ועם כל זאת הוא מקור הברכה, דמיניה מתברכין כל שיתא יומי - שממנו מתברכין כל ששת ימי המעשה (זוה"ק ח"ב פח. כ), ברבו יתיר יסגי - הרבה יותר ניכר בו כח השי"ת לבד, שמשפיע להעולם אף בלתי פעולת בשר ודם^כ, ממילא יודעים מזה שאף פעולות בשר ודם הם גם כן רק מכח וחיות הבורא ב"ה, ואין לאדם כלום מצד מעשהו כי הכל אפס ותוהו^{כט}, וזהו הטעם שהכתוב בפסוק הוא ששת ימים תַעֲשֶׂה מלאכה, והקרי היא תַעֲשֶׂה, שמשמע מזה שהמלאכה נעשה ממילא, כי אף אם נדמה לך שאתה עושה

הערות וצינונים

כז. לשון הזוה"ק הוא: כל ברכאן דלעילא ותתא ביזמא שביעאה תלין... דההוא יומא מתברכאן מינה כל שתא יומין עלאין, וכל חד וחד יתיב מזונא לתתא כל חד ביומיו מההיא ברכה דמתברכאן ביזמא שביעאה.

כח. כן כתב באור החיים הק' (וכעין זה גם בתוס' השלם אות ב) שטבע העולם הגשמי שאין טובתו מושגת אלא על ידי עסקי חולין, ואילו השבת נתברכה שלא יחסר בה כל טוב אף ששבותים בה מעסקי חולין, ולא זו לבד אלא שממנה משתלשל השפע לכל ששת ימי המעשה, והוא היפך סדרי הטבע.

כט. כדברי רבינו לעיל, ומה שצריך למעשה האדם הוא רק כי כך גזרה חכמתו יתברך, אבל לא בגלל שיש איזה כח ביד האדם, וכמו שכתב הרמב"ן כי החריצות (שמרבה לעבוד) שקר, והבטחון אמת. ולהלן יבאר רבינו עוד טעם עמוק בזה.

כו. בכל ימות השבוע אף אם הוא אומר על פירותיו שהם מעושרים אינו נאמן, כי חשוד לשקר, ותיקנו חכמים לעשר אותם מספק, והוא הנקרא בלשון 'דמאי' כלומר דא מאי - שפירותיו הם בספק אם מעושרים או לא, אבל בשבת נאמן לומר על פירותיו שהם מעושרים, כי מחמת אימת שבת הוא ירא לשקר.

וענין אימת שבת מבואר בדברי רבינו בכמה מקומות שאימת השבת הוא מחמת כי בשבת מתנוצץ אור קדושת האמת, ואור זה מאיר אפילו בעמי הארץ, ובפרשת ויחי אות ד הוסיף עוד כי שבת היא מעין עולם הבא שהוא עלמא דקשט לכן מתקרב האדם יותר אל מקור האמת. ולפי דבריו האמת שמתנוצץ ומאיר לכל אחד ואפילו לעם הארץ הוא מצד יראה - שאימת שבת עליו, וגם מצד אהבה - שהיא מעין עולם הבא. עיין היטב מה שכתב בפרשת פקודי אות א.

את העולם, וכמו שכתב האוה"ח הק' שהקב"ה ברא את העולם לשהי' ימים, וכל שבת מחיה ומקיים את העולם לעוד ששה ימים, ודעת גניבא היא שעל ידי מנוחת השבת - מנוחת שלום ושלוח מנוחת אמת ואמונה נשפע שפע רוח המקיימת את העולם על מעמדו. ורבנן סברי שקיים העולם הוא בכח אור האמת שמאיר בשבת שאז בא האדם להכרה באמיתות מציאות ויחוד ה', וחיותו של הקב"ה הוא אמת, ובכח האמת מתקיים העולם.

מכאן ולהלן מוסיף רבינו להעמיק יותר ולבאר על פי האמור עוד כמה דברים בענין השבת, ובעיקר יבאר איך מתקיים העולם בכח השבת, ותחילה לראש מתחיל לבאר את ענין ותכלית הנפש יתירה שניתן לכל אחד בשבת קודש.

וזה הוא ענין נפש היתירה שנותן הקב"ה לישראל בערב שבת כמאמרם ז"ל (ביצה טז.) אמר רבי שמעון בן לקיש, נשמה יתירה נותן הקב"ה באדם ערב שבת, ולמוצאי שבת נוטלין אותה הימנו, שנאמר 'שבת וינפש' כיון ששבת וי אבדה נפש, **נפש הוא רצון, כטעם אם יש את נפשכם** (בראשית כג, ח) ופירש רש"י וכן הוא בתרגום נפשכם - רצונכם, **שזוכה כל אדם בקדושת שבת קודש לרצון טוב, שיכסוף וישתוקק לעבוד את ה' החי וקיים**, ולשעבד את כל הרצונות רק לרצון ה' ^{לג}. **ועיקר רצון הבורא**

סב: בביאור הכתוב '**שטו העם ולקטו**' (במדבר יא, ח) **מאי שטו שטותא, היינו השוטים דימו בנפשם שהלקיטה גרם שיהיה להם לאכול**, והאמת אינו כן כי השפעת השבת אינו צריך לשום התעוררות מלמטה ^ל, **וזהו שכתב רש"י ל'זיקדש אותנו', שלא ירד כלל, למען לא יטעו בזה** שלקיתם עוררה את השפעת המון, וממילא **יבואו עוד מזה להכרה האמיתית, שאף שלא ירד כלל ביום השביעי, וגם המה לא עשו שום פעולה, עם כל זה השפע השפיע להם הבורא ב"ה ביום הששי לחם משנה על יום השביעי** ^{לא}, **וכשידע האדם ידיעה האמיתית הנ"ל הוא מכניס קיום והויות להעולם** (ע"י לקמן פר' חיי שרה אות ב). וזהו שאמרו רבנן שהשבת הוא חותם המלך, היינו שהחותם הוא ידיעת האמת שהכל הוא רק מאתו יתברך שמו וכל מעשה האדם הם אפס ותוהו, ובכל ימות השבוע השקר גובר בעולם עד שבהגיע יום השישי לפנות ערב כבר אין העולם יכול להתקיים, אבל מכח הדעת שנשפע בשבת קודש והדם מכיר באמיתות מציאות והשגחת השי"ת בזה מכניס קיום והויות לעולם עד לשבת הבאה וחוזר חלילה ^{לב}.

קיצור הדברים: עד כאן ביאר רבינו את דברי המדרש בדעת גניבא ורבנן ששניהם סוברים שהשבת הוא מקיים

הערות וציגונים

לב. עיין להלן בהערה אות לט מה שהבאנו בזה מדברי רבינו בפרשת חיי שרה.
לג. כן כתב רבינו במאמרו לסוכות אות ו שעל ידי התבוננות בגודל יקרת קדושת שבת יסייב ויבטל כל הרצונות שאינם לשם ה', וישעבד כל הרצונות רק לשם ה'.
ועיין עוד מה שכתב המהר"ל בנצח ישראל (פרק כג, וכן כתב בספרי ודרך החיים אבות פ"ו מ"ז) שהרצון הוא שלמות הנפש, וכפי התשוקה והשמחה ורצון האדם כן הוא מוכן לקבל. ורבינו מבאר כאן שבכל שבת משפיע הקב"ה לאדם רצון טוב, וע"ע ביושר דברי אמת פרק נא. ובשפת אמת לסוכות תרמ"א ד"ה בסוכות.

ל. וכל ההכנות לצרכי שבת והשלושה סעודות של שבת הם רק כדי לעשות בהם כלי לקבל את השפע אבל לא לעורר את השפע עיין בפנים יפות פרשת בשלח ד"ה והיה, אך עיין בבאר מים חיים בראשית ב, ג בפסוק ויברך אלקים, שכיון ששבת היא מקור הברכה לפיכך צריך שלא יעשו בה אפילו מלאכה קלה כלקטית המון, ועיין ביאור ארוך בזה בבית אברהם פ' בראשית ד"ה ולכאורה י"ד.

לא. עיין עוד באמונת משה ליום ההילולא של כ"ק מורן התפארת שמואל ז"ע אות ו ביאור עמוק בענין זה שלא ירד מן בשבת.

למדרגת שמים, להכניס בהם כוח רוחני שהוא הכח המקיים, וכיון שעדיין לא היה אדם בעולם שיעשה כן עדיין לא הצמיח השדה שום דבר^ל.

וזה שיסד האר"י הקדוש (זמר אזמר בשבחין) **קריבו שושבינן עבידו תיקונן לאפשא זינן** [הפירוש הפשוט הוא: התקרבו שושבינן - תלמידי חכמים ועשו תיקונים לשבת, להרבות מינים ודגים עם עופות], ובדרך רמז יש לפרש: **שושבינן הם משה ואהרן כנודע** (זהו"ק ח"ג כ.ג.נ.ג.), **משה רבינו ע"ה** **היה שושבינא דמלכא, שהיה מאהב את כביכול להכנסת ישראל**, על ידי שהיה מחבב ומפאר את השי"ת בעיני ישראל והודיעם את אהבת השי"ת להם

הערות וציגים

שהצדיקים במיתתן נקראים חיים, כי חלק הגשם נעשה רוחני המתייחס אל החיים, והרשעים קרויים מתים, לצד שגם הרוחניות שבהם נתגשם ונעשה ארץ המתייחס אל הדומם שהוא מת. ושתי מדות אלו רמזם הכתוב באומרו (בראשי א, א), **'את השמים ואת הארץ'** על זה הדרך, אם זכו הרי הם מסמיכים חלק הגשם שבהם הרמוז אל הארץ, מחברים אותו ונעשה [חטיבה אחת] עם השמים. ואם לא זכו הרי הם מהפכים חלק הרוחניות שבהם לבחינת הארץ ונעשית הצורה חומר, והוא אומרו **'ואת הארץ'**. ואומרו **'והארץ היתה תוהו ובוהו'** - כאן רמז מה שהיה בעוונות שנתגבר צד החומר שהיא הארץ ונתרסק מהרוחניות... **'והושך'** - שהוא היצר הרע הנקרא בדברי קדשם (זהו"ק ח"א מ.סג.) דמחשיך אנפי דבריתא [שמחשיך פני הבריות], **'על פני תהום'** - יקרא להגוף תהום להיותו כתהום בולע תמיד, ומצד היצר שהוא החושך **'ורוח אלקים'** הניתנת בו **'מרחפת על פני המים'** כי לא מצאה הרוח מנוח לכף רגלה, כי היצר גירשה והורמה ממקום הנחתה, וישכון שם החושך שהוא היצר הרע, ונשאת הנפש מרחפת על פני המים - הם המים הזדונים שהם כוחות של טומאה, ע"ש המשך ביאור הכתובים. ועל פי דברי קדשו יש להבין את כל דברי רבינו כאן, ובעיקר במה שכתב **שהאדם נברא להעלות ולרום את דברים הארציים למעלה ראש, ולהכניס בהם הויה, ולהמשיך חיות ממקור חיות האמתי** ואכמ"ל. ועם כל האמור נוכל להבין גם משי"כ רבינו לעיל "כי לולא השבת שנותנת רוח המקיימת באדם היה חוזר העולם לתוהו ובוהו".

ב"ה משוכני בתי החומר בעולם הזה שהוא עולם הגשמי^{לד}, **הוא שיעלו דברים הגשמיים הפחותים והנמוכים למדרגת שמים, ולהכניס בהם הויה, וכמו שנאמר** (ב, ה) **ואדם אין לעבוד את האדמה**, ולכן כל שיח השדה טרם יצמח, כי לא יהיה להם שום תכלית, כיון **שהאדם נברא להעלות ולרום את דברים הארציים למעלה ראש**, להכניס בהם כח רוחני **ולהכניס בהם הויה** על ידי שלא משתמש בהם להנאתו ומילוי תאוותו אלא רק כפי רצונו ית"ש^{לה}, **ולהמשיך חיות** של קדושה **ממקור חיות האמיתי, וכמו שנאמר** (תהלים קטו, טז) **השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם, היינו למען להעלותה**

לד. העולם הזה נקרא חומר וגוף נגד העולם הבא שהוא בחינת צורה ונשמה. והטעם שהוסיף רבינו את ענין שוכני בתי חומר מבואר בפרשת חיי שרה אות ב שכשאדם מכוון באכילה ושתיה וכל דבר גשמי לעשותם לשם ה' כראוי בכוונה נכונה, אז מכניס בהם קיום והוויית נעשה מזה קישוטי כלה שעשועין דמלכא... וזה הוא דבר שיש לו רק מבשר ודם ולא ממלאכים ושרפים. ועיין עוד היטב להלן בהערה לו.

לה. כי כל זמן שהם רק במציאות הגשמי שלהם אין להם קיום, כי כל דבר גשמי הוא דבר שהולך ונפסד עד שכלה לגמרי, אבל כאשר מעלים אותם לבחינה רוחנית על ידי שמשתמשים בהם רק כרצונו יתברך שמו הם עולים מבחינה גשמית לבחינה רוחנית ויש להם הויה וקיום, כמו כל דבר רוחני שהוא דבר נצחי וקיים לעד.

לו. להבנת עומק הענין ודרך העבודה בזה נביא את דברי האור החיים הק' בריש פרשת בראשית (א, א רמז כ): "... כשברא ה' את האדם, בראו ממקור הרוחניות הרמוז בתיבת 'השמים', וממקור הגשמיות רמוז בתיבת 'הארץ'. ותמצא שרמזו רז"ל (סנהדרין צא:) במה שאמר הכתוב (תהלים ג ד) 'יקרא אל השמים מעל - שהוא הרוח, ואל הארץ - הוא הגוף הבנוי מהארץ. ורצונו יתברך בזה הוא, שעל ידי מעשה האדם יתעצם להפך החומר שהוא הגוף עד שיהא נחשב שהוא צורה. והנה תמצא שהצדיקים אינם חוזרים להיות עפר, כי זיכרו החומר שלהם עד שנעשה רוחני, כמו שכתב הר"י עראמה ז"ל "התעצמות השלמים להפוך החומר לצורה", ולזה אמרו ז"ל (ברכות יח.)

הוא הרצון והדעת הגמור, שעל ידם זוכה לתקנא פתורא להעלותם לבחינת שמים כמאן דאכיל קמי מלכא (זוה"ק ח"ג רמח.), ולהכניס בה הויה וקיום ל"ח.

מכאן ולהלן יבאר רבינו על פי כל הנ"ל מהו ענין 'שבת בראשית'

על ידי השפעת אור הרעת בשבת קודש יתבונן בתכליתו ואמיתת מצבו בעולם, ויבוא לבחינת 'בראשית', וביאור למה נקרא כל שבת 'שבת בראשית'.

ומקדושת אור הדעת הנשפע בשבת קודש
שעל ידי זה מתעלה האדם מעלמא דשיקרא ורואה את האמות, צריך האדם לשום על לבו את תכליתו בעולם על מה נברא, ומה עשה, ומה תיקן בעולם הזה בימי חיותו, והחוב הקדוש שמוטל עליו עוד לעשות, כי כל המצוות אינם לפי רצונו של האדם אלא לעול על צוואריהם נתנו (רש"י ר"ה כח. ד"ה לא) ואנחנו מחויבים לעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם, ומהתבוננות הזו ישתונן בכליותיו, ויראה ויבין שלא התחיל עוד כלל אף אפס קצהו בעבודת השי"ת, והוא כקטן שנולד היום. וזהו שנקרא כל שבת 'שבת בראשית', כמו שכתב רש"י ז"ל (ויקרא כה, ב) שבת לה', כשם שנאמר בשבת בראשית, כיון שעל ידי קדושת שבת קודש יודע שהוא עוד בהתחלה ובבראשית, וכשידע תמיד שהוא בבראשית יתעלה ויתחזק ביראת ה' כמרומוז בכתוב ראשית חכמה יראת ה' (תהלים קיא, ט) ^{לט}.

וכמאמר חז"ל (יומא פו.) **שיהא שם שמים מתאהב על ידך**, כדי שידעו אהבת השי"ת לעמו, ועל ידי זה נבוא גם אנחנו לאהוב את השי"ת אהבה עזה ^{לז}. ואהרן היה שושבינא דמטרוניתא, שהיה מפאר את ישראל בעיני הקב"ה, כענין שושבינן של חתן וכלה, שמשבחים ומפארים אותם כדי להרבות אהבה ורעות **כנודע** (זוה"ק שם), **ובזה היה אהרן הכהן מקרב כל אישי ישראל לעבודת הבורא ב"ה, וזהו שאמרו חכמינו ז"ל** (עי' רש"י במדבר ח, ב) שאמר הקב"ה למשה שיאמר לאהרן על שהיה מצטער שלא הקריב בהקרבת הנשיאים, **חיך שאתה עומד ומדליק את הנרות**, והכוונה בזה על דרך הכתוב (משלי כ, כז) **נר ה' נשמת אדם, הכהן בכח קדושתו וקדושת מצות הדלקת המנורה, המרומוז למנורה העליונה** (זוה"ק ח"ג קמט. קנא.), **הזריח אור בחושך בלב עדת עם קודש והדליק בלבם שלהבת יח, והיטיב בהטבה את נשמת ישראל שהיו עד עתה בבחינת מת, שנפסק להם החיות משורש החיות האמיתי, כיון שהיו משוקעים בתאוות הגשמיות, והיה מעלה אותם לעבודת ה', וזהו עבידו תיקונין עשו תיקונים לדברים הגשמיים, על ידי לאפשא זינין, להרבות מינים שונים של אכילה ושתיה ולהעלותם למעלה ראש למקורן ושורשן.**

וזהו שכתב רש"י ז"ל (ביצה שם) **נשמה יתירה, רוחב לב למנוחה ולשמחה ויאכל וישתה וכו', ולכאורה הוא דבר תימה וכי לזאת ניתן נשמה יתירה באדם? אלא הכוונה בזה שעל ידי נפש היתירה,**

הערות וציגונים

על דברי הסבא בזוה"ק (ח"ב צה.) ואתקשטת בקישוטין דלא הוו. לט. להלן בפרשת חיי שרה אות ד כותב רבינו בזה: וכן צריך להיות כל אדם שנכנס בפתח העבודה, להתבונן תמיד בגדלות ה' ובכח החיות השופע בו תמיד, ושידע כי הוא עומד

לז. כל ההוספה הם מדברי רבינו בפרשת בהעלותך אות ג ע"ש באורך.

לח. ע"ל לקמן פר' חיי שרה (אות ב) ובכמה מקומות (שם אות ח, פר' קדושים אות ג, שבועות אות ז-יב, סוכות אות לו-לח) באריכות ענין זה,

בעולם, ואף מי שהוא עדיין איננו בדרגה גדולה כזו, על כל פנים ידע שהחוב מוטל עליו, וירצה וישתוקק למלאות רצון הבורא ב"ה, ויכלול את עצמו בהכלל ישראל^מ, ועל ידי ההשתוקקות וההתכללותו בכלל ישראל בענוות צדק יזכה שיתעלו לו כל הרצונות על ידי הכלל ישראל.

שלושה אופנים – בעולם, שנה, נפש, שאפשר להתעלות על ידם למדרגה הגדולה להעלות את כל הדברים הגשמיים לרצון השי"ת, וגם איך להתחזק לאחר שהימים הקדושים והטובים כבר עברו.

וכמו שהבחינה של 'זמן', היינו הזמן של ששת ימי המעשה, נתעלה על ידי בחינת הדעת של קדושת השבת קודש כמו שנתבאר, והוא מרומז גם בפסוק כמו שנאמר (ב, א) כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלקים לעשות, שכביכול שבת ביום השביעי כדי שבניו ישתנו גם כן, ועל ידי השביטה נגמר מלאכת בריאת העולם ונפח

ביאור רמז הכתוב 'בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ', ועצה נאמנה למי שעדיין אינו עומד במדרגות הנ"ל.

וזה כוונת רמז הכתוב בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ, שראשי תיבות הוא שם הדעת (פע"ח שער ק"ש פרק כה), והוא גושפנקא דמלכא דחתים ביה שמיא וארעא^מ (זה"ק ח"א רנא. קהלת יעקב ערך אה"ה, ועוד), שעל ידי הכנעה וענות צדק שיש לאדם בכח קדושת השבת מא, שיודע תמיד חשבון נפשו שהוא עוד בבראשית ובהתחלת עבודתו ה', זוכה לדעת האמיתית^{מב}, ועל ידי זה יזכה לחבר את הארץ למדרגת שמים, כי דעת הוא ענין של התקשרות והתחברות כטעם (ד, כה) וידע אדם (תיקו"ז צט). והיינו שמקשר דעתו בקשר אמיץ וחזק בהשי"ת ואינו מסיח דעתו^{מג}, ולהכניס בה הויה וקיום כרצון הבורא ב"ה.

וצריך לזכור תמיד החוב הקדוש הזה, ולמלא רצון הבורא ב"ה, שהיה זה הוא כל תכליתו של האדם

הערות וציגים

באים על ידי הכנעה לדעת אמיתי. ובתוך דבריו כתב שהגאון היא עצם השקר, כי במה יתגאה האדם קריון מחומר, ואף אם הוא עובד השי"ת, הנה אם הוא קרוב למדת אמת יודע כי אין זה רק מעורר ה'.

מג. וכמו שכתב בעל התניא (סוף פרק א) כי אף מי שהוא חכם ובנון בגדולת א"ס ב"ה הנה אם לא יקשר דעתו ויתקע מחשבתו בחוק ובהתמדה לא יוליד בנפשו יראה ואהבה אמיתית כי אם דמיונות שוא.

מד. בפרשת נצבים אות ב מבאר רבינו ענין זה בארוכה מהו ענין לכלול עצמו בתוך כלל ישראל, ואיך זה מביא להכנעה ואמת, ועל ידי זה הוא מעורר על עצמו זכותו של אברהם אבינו ע"ה, וזוכה להמתק הדינים, ולהמליך את הקב"ה עליו ועל אבריו ע"ש, ובתוך דבריו כותב: כי היצה"ר מסית ומדיח לכל אחד ואחד בבחינתו שלא יבטל את עצמו בכלל ישראל... ועיקר עבודת ישראל שיכלול עצמו בתוך כלל ישראל עיין שם היטב.

תמיד אצל פתח השער בהתחלה, ויבקש רחמים תמיד מבעל הרחמים שיגמור בעדו לטובה. ובשבת קודש בא הדעת לאדם מישראל, כמו שנאמר לדעת כי אני ה' מקדשכם, היינו שאז הוא הזמן שיוכל כל אחד ואחד להרגיש ולהכיר כי כל הקדושה שיש בו הכל הוא רק מצד ה' ולא מצדו, ולכן נקרא שבת קודש יום תחילה למקראי קודש, שבו אנחנו משיגים שאנחנו בעזר וכח השי"ת עשינו ההתחלה ולא יותר. ועיין עוד באמונת משה פרישת בראשית אות י מה שכתב לבאר את דברי רבינו שכל שבת נקרא 'שבת בראשית', והוא כאן להלן במדור בית המאמר.

מ. חותם המלך שחתם בו שמים וארץ, מא. כפי שכבר נתבאר כל זה לעיל בדברי רבינו, ועיין בהערה לעיל אותיות טו. כ.

מב. עיין מה שכתב רבינו בפרשת פרה אות ג ביאור איך

מדרשות, ונמצא שיש לכל אחד ואחד עצה נכונה, איך להמשיך על עצמו את קדושת הימים שעברו, הן מבחינת 'עולם' שהוא המקום - שיכול לכוון דעתו כנגד ירושלים, והן מבחינת 'שנה' שהוא הזמן - על ידי התעוררות מקדושת השבת [או ממנוחת השבת או מחותם השבת שהוא האמת כמו שנתבאר], והן מבחינת 'נפש' שהוא הצדיק - על ידי שיכלול עצמו בתוך כלל ישראל.

על פי כל הנ"ל יבאר בזמור ליל שבת 'משוך חסדך ליודעך' שהוא תפילה על אותם שעדיין לא שבו והם מרגישים את עצמם שהם עדיין עומדים מבחוץ.

וזה ביאור דברי הזמר (כל מקדש) **משוך חסדך ליודעך, יודעך הוא לשון חיבור כנ"ל, היינו לאותם שנשבר לבם בקרבם לאחר שכבר עברו כל הימים הקדושים ועדיין לא שבו והם מרגישים את עצמם שהם עומדים מבחוץ^מ, ועתה רוצים להתחבר עמך ועם הכלל ישראל, ובכדי שיתעלה רצונם מבטלים את עצמם בתוך הכלל, למען יזכו על ידי הכלל ישראל למילוי רצונם** שהוא לעשות רצון הבורא ית"ש ולעבדו בלבב שלם וכהנ"ל, **וידיעה הנ"ל יודעים מזכור ושמור, שהוא ימי החול עם השבת קודש כנודע** (עי' מכילתא יתרו ז), **היינו כמו שהשבת קודש שהיא בחינת 'שנה' מעש"ן מעלה ימי המעשה על ידי שמכניס בהם קיום**

נשמת רוח חיים בימי המעשה, לעשות, מלשון הכתוב (דברים כא, יב) **ועשית את צפרניה** שפירושו שתתקן את צפרניה, כמו כן על ידי קדושת השבת תיקן הקב"ה והשלים את בריאת העולם והכניס בה כח רוחני שהוא כמו נשמה לגוף כמו שנתבאר. **כמו כן הוא בבחינת 'נפש' מעש"ן** [עולם שנה נפש], **כמו שכתב בספר יצירה** (ו, א) **שיש בחינות ע'ולם ש'נה נ'פש^מ, ולכן אף שהזמנים הקדושים מבחינת 'שנה' שהוא חודש תשרי דתקפי במצוות וקדושת הימים כבר עברו, ואור עיני גם הם אין אתי** (תהלים לח, יא), **היינו הצדיקים שהם בחינת 'נפש' המקודש ביותר מהכלל, שהיו מאירים לנו והיו לנו לעינים גם הם אין אתנו, עם כל זה הרי הכלל ישראל בכללותו גם כן נקרא נפש, על דרך הכתוב** (בראשית מו, כז) **כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים** (עי' ספר הליקוטים פר' האזינו), **ואם ירצה לבטל ולחבר את עצמו עם הכלל ישראל, שנקרא נפש, והיינו שישאר בתוך קהל ישראל, זוכה שנתעלה נפשו ורצונו על ידי הכלל, וכמו כן הוא בבחינת 'עולם' מעש"ן דהיינו המקום, אף שאנחנו בעוונותינו הרבים על אדמה טמאה, אך על ידי מה שמכוון מקומו נגד ירושלים** (ברכות ל), **בכוונה וברצון זה זוכה להעלות ולהשפיע השראת קדושת ירושלים לאותו מקום, כמאמר חכמינו ז"ל** (שם ח. ה) **אוהב ה' שערי ציון** (תהלים פז, ב) **המצוינים בהלכה יותר מבתי כנסיות ומבתי**

הערות וציורים

כן יש זמן המקודש ביותר. וכל ספר יצירה יתפרש על ג' דרכים, אחד מהם בעולם שהוא המקום, ואחד מהם בשנה שהוא הזמן, ואחד מהם בנפש שהוא האדם, וסימנך וחר סיני עש"ן כולו. מו. כנראה שעל ענין זה מכוון רבינו כאן והוא על פי דבריו מה שכתב לעיל בסוף מאמר א.

מה. הראב"ד בפירושו לספר יצירה כתב על הכתוב (שמות יט, יח) וחר סיני עשן כולו, שתיבת 'עשן' מרמז על ע'ולם ש'נה, נ'פש. כי כמו שיש בנפש קומה מרמ"ח איברים ושם"ה גידים, כן יש בעולם ובזמן. וכמו שיש נפש המקודשת ביותר מכל הנפשות, כך יש מקום המקודש ביותר מכל המקומות, וכמו

והוי"ה כהנ"ל, ובאורו יראו אור, ואנו מבקשים עליהם משוך חסדך, שיתעלה רצונם הטוב, והיינו שלא ישתלחו וידחו ממחנה ישראל ח"ו, אלא באור פניך תבהיקם, שאור התורה הקדושה יבהיק ויאיר להם עיניהם ולבם שלא יתחשכו מאור התורה, ויהיה להם ה' לאור עולם. ויש לומר עוד כי 'אור פניך' הוא יעקב, על דרך מה שכתב הזה"ק (ע"י ח"ב נט:): על הכתוב ימינך וזרועך ואור פניך (תהלים מד, ד) 'ימינך זה אברהם, זרועך זה יצחק, ואור פניך זה יעקב, ונודע יעקב הוא הבריה התיכון של האבות (ע"י זה"ק ח"ב נא:), כי כמו שהבריה

התיכון במקדש היה מחבר את כל קרשי המשכן להיותם אחד, כך אברהם הוא בחינת חסד ויצחק הוא בחינת גבורה, ויעקב בחינת תפארת באמצע, והוא מחבר את שני המדות של חסד וגבורה למדת רחמים שהוא ממוזג מחסד ודין כנודע (שם קעו:). ואנו מתפללים: רבונו של עולם, רחם עליהם אל אותם שמרגישים שעדיין עומדים מבחוץ ותאיר להם באור רחמין שלא יתפרדו מחבילת כרם ישראל בזכות יעקב אבינו ע"ה שמדתו מדת אמת, המאיר לאדם בעת חשכותו, ומקרבו לאור פני מלך חיים מקור האמת מ"י, אמן.

הערות וציורים

הרע רוצה להביאו לגסות הרוח רח"ל, והן מי שהיצה"ר רוצה להביאו לעצבות, ידע תמיד כי עוד בו חלק אלקי ממעל, ובמדת האמת ממשיך הארת פני מלך חיים.

מז. לשון רבינו בפרשת בהעלותך סוף אות ג, וע"ש שהאריך לבאר כי מדת האמת היא שהאדם צריך תמיד לשקול ולפלס אורחותיו שידע תמיד שהוא בקו האמצעי, והן מי שהיצר

תמצית המאמר

מה היה העולם חסר, שבת – בא שבת בא מנוחה.

וזהו ענין הנפש יתירה שנותן הקב"ה לכל איש ישראל בערב שבת, שנפש היינו רצון, והקב"ה נותן לאדם רצון טוב שיססוף וישתוקק לעבוד את ה'. ועיקר רצון הבוב"ה משוכני בתי חומר שיעלו את הדברים הפחותים והגשמיים למדרגת שמים, ועי"ז מכניסים בהם קיום והויה.

ומקדושת אור השבת אור האמת צריך האדם לשום על לבו שהוא עדיין עומד בתחילת העבודה, ולכן נקרא כל שבת בבחינת 'שבת בראשית' שעל ידי השבת יודע האדם שהוא בהתחלה ובבראשית, וראשית חכמה יראת ה'.

וצריך לזכור תמיד החוב הקדוש הזה, ולמלא רצון הבוב"ה, ואף שהוא יודע שהוא אינו בדרגה גדולה כזו, על כל פנים ידע שהחוב מוטל עליו, וירצה וישתוקק למלאות רצון הבוית"ש, ויכלול עצמו בהכלל ישראל ויזכה שיתעלו לו כל הרצונות על ידם.

וגם לאחר שכבר עברו כל הימים הקדושים והטובים, וגם הצדיקים שהיו לנו למאירת עינים איננם אתנו, [ואנחנו גם על אדמה טמאה] עכ"ז הכלל ישראל נקרא נפש, ויכול לכלול עצמו בהם, וגם בבחינת המקום יכוון את לבו לירושלים, וימשיך בזה את קדושת המקום למקומו, ועל ידי זה זוכה שנתעלה נפשו ורצונו על ידי הכלל ולא יתפרד מחבילת כלל ישראל, אמן וכן יהי רצון.

האור החיים הקדוש כתב שהקב"ה ברא את העולם ונתן לה קח קיום והעמדה רק לששה ימים, וביום השביעי לעת ערב היה צריך העולם לחזור לתוהו ובוהו ובאמצעות השבת ניתן קח וקיום לעולם לעוד ששה ימים עד לשבת הבאה וחוזר חלילה. על פי יסוד דבריו הקדושים מבאר רבינו את דעת גניבא ורבנן בביאור הכתוב 'ויכל אלקים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה' והוא דבר תימה לכאורה שהרי בשבת לא עשה הקב"ה שום מלאכה והיה צריך הכתוב לומר ויכל אלקים ביום השביעי ולא ביום השביעי. ומבאר רבינו כי בין לגניבא ובין לרבנן לא היה קיום לעולם בגמר ששת ימי המעשה, והשבת מהווה ומחיה את הבריאה לעוד ששה ימים, ונמצא שמלאכת הבריאה הסתיימה ביום השביעי, אבל לא שהיה אז מלאכה אלא שעצם השבת הכניס רוחניות וקיום לעולם.

לדעת גניבא כח הקיום היא מעצם מנוחת השבת, ולדעת רבנן היא מכח אור האמת השופע ומאיר בשבת קודש, ובכל ששת ימי המעשה מחמת שהועלם הוא עלמא דשיקרא, מדמה האדם בעצמו שכוחו ועוצם ידו עשו לו את החייל, אבל כאשר מגיע שבת קודש שאסור בכל מלאכה ואעפ"כ שבת היא מקורה הברכה ומינה מתברכין כל שיתא יומין, מזה רואה האדם שכל מעשיו ופעולותיו בין ברוחניות ובין בגשמיות הם הכל אפס ותוהו ואלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו.

הוראה למעשה בעבודת ה'

א. חותמו של הקב"ה אמת, ומי שרוצה לבנות בנין עדי עד יבנה היסוד עם אמת, אמת הוא קיים לעד, והוא מיסודי ועמודי העולם, ובששת ימי המעשה שטרוד האדם במלאכתו מלאכת החול, ומשוקע בעולם העשיה, הוא עלמא דשקרא, נתרחק מהאמת, ומדמה בנפשו שכל פעולותיו הן בעניני גשמיות והן בעניני רוחניות הוא מכוחו וגבורתו, ובאמת צריך האדם לידע האמת כי מבלעדי כח וחיות והשגחת הבורא ב"ה לא נוכל לעשות שום תנועה, ורק הכל מכח החלק אלקי ממעל שנפח בקרבנו.

ב. כמו כן בעניני רוחניות, אף העוסק ועובד עבודת הקודש צריך לידע שהוא רק מכח ועזר הבורא ב"ה, ואלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו, וכאשר הופיע עליו יקרת אור קדושת שבת קודש אור אמת, אז מבין כי כל מלאכתו אפס ותוהו, רק כל הכח ממלאכתו הוא לה' אלקיך, כח הקב"ה המחיה הכל.

ג. ענין נפש היתירה שנותן הקב"ה לישראל בערב שבת, נפש הוא רצון, שזוכה בקדושת שבת קודש לרצון טוב, שיכסוף וישתוקק לעבוד את ה' החי וקיים. ועיקר רצון הבורא ב"ה משוכני בתי החומר הוא שיעלו דברים הפחותים והנמוכים למדרגת שמים, ולהכניס בהם הויה, שהאדם נברא להעלות ולרומם את דברים הארציים למעלה ראש, ולהכניס בהם הויה, ולהמשיך חיות ממקור חיות האמת, כמו שנאמר השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם, היינו למען להעלותה למדרגת שמים.

ד. מקדושת אור הדעת בשבת קודש צריך האדם לשום על לבו על מה נברא, ומה עשה, ומה תיקן בעולם הזה בימי חיותו, והחוב הקדוש שמוטל עליו עוד לעשות, כי לעול על צוואריהם נתנו, ומהתבוננות הזו ישתונן בכליותיו, ויראה ויבין שלא התחיל עוד כלל אף אפס קצוה בעבודת השי"ת, והוא כקטן שנולד היום. וזהו שנקרא כל שבת 'שבת בראשית', שעל ידי קדושת שבת קודש יודע שהוא עוד בהתחלה ובבראשית, וראשית חכמה יראת ה'.

ה. וצריך לזכור תמיד החוב הקדוש הזה, ולמלא רצון הבורא ב"ה, ואף שהוא איננו בדרגה גדולה כזו, על כל פנים ידע שהחוב מוטל עליו, וירצה וישתוקק למלאות רצון הבורא ב"ה, ויכלול את עצמו בהכלל ישראל, ויזכה שיתעלו לו כל הרצונות על ידי הכלל ישראל.

בינת המאמר

א

שבת בראשית

התעוררות להתחלת התורה ולקראת קריאת פרשת בראשית

בספר חיים להגה"ק רבי חיים פאלאג'י זי"ע (סימן לו) כתב וזה לשונו: קבלה בידינו: **כפי מה שמתנהג האדם בי"ב ימים הראשונים של מוצאי החג - כן יהיה תמיד מראשית השנה ועד אחרית שנה**, ומנהג חסידים הראשונים להתקדש עצמם ביותר בקדושת מחשבה דיבור ומעשה מיום שמחת תורה עד י"ב יום אחר החג - לעומת י"ב חדשי השנה וכו' **והוא סגולה נפלאה להיות לעושה אלה עזר מהשי"ת תמיד כל הימים מראשית השנה ועד אחרית השנה, וכל אשר יעשה יצליח בתורה הן בחסידות והן בכל משא ומתן!**

וכן אפשר לראות כח קדושת ימים אלו על פי המוסופר בספר נחמיה (לא, יב) ובמס' יומא (סו:). שבימים אלו מכ"ד תשרי עד סוף תשרי ביטלו אנשי כנסת הגדולה את היצה"ר של עבודה זרה, והחלישו את כח יצה"ר דגילוי עריות שנמסרו לידיהם לאחר ג' מעת לעת של תעניות!

רבינו זי"ע כותב במאמרו: כי מקדושת אור הדעת בשבת קודש צריך האדם לשום על לבו על מה נברא, ומה עשה, ומה תיקן בעולם הזה בימי חיותו, והחוב הקדוש שמוטל עליו עוד לעשות, כי לעול על צוואריהם נתנו (רש"י ר"ה כח. ד"ה לא), ומהתבוננות הזו ישתונן בכליותיו, ויראה ויבין שלא התחיל עוד כלל אף אפס קצהו בעבודת השי"ת, והוא כקטן שנולד היום. וזהו שנקרא כל שבת 'שבת בראשית', כמו שכתב רש"י ז"ל (ויקרא כה, ב) שבת לה', כשם שנאמר בשבת בראשית, שעל ידי קדושת שבת קודש יודע שהוא עוד בהתחלה ובבראשית, וראשית חכמה יראת ה'. וגם לאחר שכבר עברו כל הימים הקדושים והטובים, וגם הצדיקים שהיו לנו למאירת עינים איננם אתנו, [ואנחנו גם על אדמה טמאה] עכ"ז הכלל ישראל נקרא נפש, ויכול לכלול עצמו בהם, וגם בבחינת המקום יכוון את לבו לירושלים, וימשיך בזה את קדושת המקום למקומו, ועל ידי זה זוכה שנתעלה נפשו ורצונו על ידי הכלל ולא יתפרד מחבילת כלל ישראל.

ירח האיתנים חודש תשרי - החודש דתקיפי במצוות, החל מראש השנה היום של הרת עולם, עשרת ימי תשובה ויום הקדוש יום הכיפורים, והישיבה בצילא דמהימנותא, ומה שהתעכבנו עוד יום אחד בהדי מלכא בלחודוהי, וכל מה שביניהם, הכל חוזר ונייעור בכח קריאת פרשת בראשית המעוררת את הזמנים המקודשים והנעלים, וכדברי רבינו כ"ק מרן רבינו הישמח ישראל זי"ע (בראשית א) בלשונו הקדוש:

אורייתא וישראל וקוב"ה חד הוא, היינו שכמו שאי אפשר להשיג ערך שמו יתברך שהוא אין סוף, ותכלית הידיעה שלא נדע, כן אי אפשר להשיג ערך שכל אלקי שהיא התורה הקדושה דברי אלקים חיים, וארוכה מארץ מדה, וכמו כן ישראל, היינו שכל אחד מישראל יש לו חלק אלקי שנפח באפו, ומאן דנפח מתוכו נפח, וזה הניצוץ לא יכבה לעולם, ואף על פי שחטא ישראל הוא, היינו החלק אלקי שהוא נקרא חלק יעקב, בריח התיכון המבריח מקצה אל קצה, אין סוף ואין לו שיעור לא למעלה ולא למטה ח"ו, ואין שום בריה יכולה להשיג תוכן נקודה הפנימית שבלב ישראל, בלתי הבוחן לבות וכליות, בחינת אני ה' חוקר לב בוחן כליות...

ולזה אף אם ידמה בעיני ישראל שחלילה אפס תקוה, אחרי שכבר עברו הימים נוראים וימי הסוכות ושמיני עצרת ושמחת תורה ועדיין לא שב והוא מבחוץ מהקדושה, יחזק את עצמו שלאיש ישראל ולחלק ה' שבקרבנו אין סוף ואין

וכך כותב גם החיד"א בספרו עבודת הקודש (מורה באצבע סי' ט סעי' לח"ץ) צו וזירוד לימים שאחרי החג לסימא טבא לכל השנה, וזה לשון קדשו:

"אחר החג ובחודש חשון יתאמץ ביראת שמים ותלמוד תורה לשמה, כי הוא תחילת השנה, והוי סימנא טבא לכל השנה, ועתה כי קרוב הוא לעשרת ימי תשובה, צריך להורות ולהראות כי כל מה שעשה לא היה לפנים ח"ו, ואם עתה יתחיל לפרוק עול ויתרשל מעבודת ה', לא לרצון יהיה ח"ו, לכן אדרבא יעשה סימן טוב לכל השנה, ירוץ כגבור בעסק התורה והמצוה כיד ה' הטובה עליו"

אבל הכוח המיוחד ביותר מימים אלו נמצא בשבת בראשית הבעל"ט שבה מתחילים שוב את סדר פרשיות התורה הקדושה! כפי שיבואר.

חתן בראשית - מזל טוב מזל טוב

אה! גיוואלדיג! אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו! בשעה טובה ומוצלחת אנו זוכים להתחיל את התורה מבראשית, יש שהוזילו הון רב כדי לזכות בשם התואר הנכסף של 'חתן בראשית' אבל בשבת זו הבעל"ט - שבת בראשית, כאשר הכתר תורה מונחת בקרן זוית, כל הרוצה לבוא וליטול יבוא ויטול ויתעטר בנזר תפארה של "חתן בראשית" וכיון שלכל אחד מישראל יש חלק ואות בתורה נמצא שאין לך אדם מישראל שאינו מוכתר בכתר "חתן בראשית"... וצריכים אנו לברך ולאחל לכל אחד מקרב לב בשפה ברורה ובנעימה ברכת מזל טוב, שהזיווג יעלה יפה לבנין עדי עד בקשר של קיימא לעולמי עד...

ותענית יוה"כ, והישיבה בסוכה, ונטילת הד' מינים, כל אחד מאלו מקדשים ומטהרים את נפש האדם ומקדשים את לבו, כי בעבודות האלו מפרידים את הרע מתוך הטוב, והנפש מתבהרת והדעת נתקן מהשפעת אותו חטא, ולכן פסוקי התורה מאירים אז באדם בהארה חדשה ובהבנה חדשה

ובעומק המכוון בדבריהם יש לומר: דהנה על הכתוב (בראשית ב, ח) 'ויטע ה' אלוקים גן בעדן מקדם וישם שם את האדם אשר יצר' איתא בתיק'ז (סוף תיקון כ"א) שהכוונה לג'ן פרשיות התורה שקורין בשבתות מבראשית ועד וזאת הברכה! [החיד"א בשם הגדולים מערכת ספרים ג' מבואר שמה שרואים שיש נ"ד פרשיות ולא נ"ג. מכיון שרק לפעמים צריך להפריד נצבים מוילך אבל הם בעצם פרשה אחת, ובשם מהר"ש אבוהב הקדמון מביא תירוץ נוסף: שלשון התיק'ז "גן סדרי אורייתא דקרינן בשבתא" ובאמת הפרשיות שקורין בשבת הם רק נ"ג שהרי וזאת הברכה קורין בשמחת תורה ולא שייך דוקא לשבת]

ומבאר מרן הבעש"ט הק' זי"ע כוונת התיק'ז: שאותם ג'ן פרשיות שייכות לשבת קודש שנקרא במס' ברכות "עדן" ו"מקדם" פירושו שכבר קודם בריאת העולם התעדן הקב"ה באלו הפרשיות, כדכתיב "ואהיה אצלו שעשועים יום יום", ואותם הפרשיות הם גן עדן מופלאים שלו, שם את האדם אשר יצר, כמו שהכניס את אדה"ר בג'ע מקדם ושימחו שם. כך הקב"ה מכניס את האדם בתוך ה'ג'ן עדן של פרשיות התורה שנוכל לעסוק בהם ולזכות להשיגם ולהבין כראוי את אותם פיקודי השם משמחי לב... [וכן מובא במדרש שיר השירים עה"פ "גן נעול מעין חתום" שאותם ג'ן הפרשיות

שיעור למטה ח"ו, ותמיד העת להתחיל בחינת בראשית, ולכן מתחילין מיד אחר הימים הקדושים בראשית, ונעוץ סופה בתחילתה, וכבר כתבנו למעלה כל כמה שנתעלה בקדושה יהיה מעט בעיניו, ויעלה בכל [פעם] יותר בהתחלה חדשה בחינת ראשית.

זאת ועוד אחרת! כל העבודה של חודשי אלול - תשרי הכל בכל מכל כל הוא הכנה לקראת פרשת בראשית!!! כן איתא בשפת אמת (סוכות תרמ"א ד"ה וכתב וחג האסיף) עה"פ 'גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו' שרק אחרי שיש בחינה של גיבורי כח עושי דברו - רק לאחר כל המצוות מעשיות שמקיימים בירח האיתנים שהוא איתן במצוות, רק אז יכולים להגיע למצב שכבר אפשר "לשמוע בקול דברו" להבין בפרשיות התורה החל - ובעיקר מפרשת בראשית!

וכן כתב בספר **דרכי תשובה** על יור"ד: שבכל שנה ושנה לאחר עבודת הימים הקדושים של חודש תשרי זוכים לקבל מתנה נפלאה, שהתורה הקדושה מקבלת אז פנים חדשות מאירות, ו**פסוקי התורה הקדושה שמתחילים אותם אז מחדש נכנסים עכשיו בנפש האדם באופן מאיר ומחודש!** ומביא שם בשם **האריז"ל** שהטעם בזה הוא כיון שכל העבודות בחודש תשרי מתקנים את חטא עץ הדעת [ואיתא בשם **משמואל** (פ' חקת) שאותו ארס שנכנס בגוף האדם לאחר חטא עץ הדעת - הוא זה שמעכב ומפריע להשגות בתורה הק'. וזה הוא הבחינה של להט החרב המתהפכת שהניח השי"ת בפתח הגן 'דע' שמונעת מהאדם לחזור למקומו הראשון בג'ע] ועל ידי עבודות השופר בר"ה, והאכילה בערב יוה"כ,

חתומים בפני האדם ובלתי ניתנים להשגה כי שכל אלוֹקִי אִין יבִין אדם אפילו דיבור אחד ממנו. עד שפתחו את הגן הקדוש לכל יהודי שיוכל להיכנס בו].

ומוסיף הבעש"ט זי"ע לבאר עפי"ז את הפסוקים (ב, טו): ויקח ה' אלוֹקִים את האדם ויניחוהו בגן עדן לעבדה ולשמרה" ויצו ה' על האדם לאמר וגו', שכאן יש הוראה אִין להתנהג בתוך הגן עדן של פרשיות התורה... שכל פסוק בתורה צריך ללמוד באופן של **"לעבדה"** - שיצא מהפסוק או הוראה למעשה לעבודת ה' בקום ועשה, או **"ולשמרה"** - שיצא מזה הוראה למעשה אִין להשמר ולהתרחק מרע! **"ומכל עץ הגן אכול תאכל"** שלא יניחו פסוק אחד בתורה שיחסירו מלאוכלו ולטעום בו טעם גן עדן! **"ונהר יוצא מעדן ומשם יפרד לארבעה ראשים"** שצריך ללמוד את התורה בארבעה אופנים: **פשט רמז דרוש סוד** שהם כנגד ד' עולמות אבי"ע: **פשט** - כנגד עולם העשיה, **רמז** - כנגד עולם היצירה, **דרוש** - כנגד עולם הבריאה **סוד** - כנגד עולם האצילות... ומעתה אין כל פלא שצריך הכנה דרבה החל מחודש אלול כדי לזכות להיכנס לג"ן עדן פרשיות

התורה, ובעיקר פרשת בראשית שבו טמיר ונעלם כל התורה כולה וכל הבריאה כולה, וכפי המובא בספר **"אלף כתב"** על אחד שמצא פתק שנפל מהגר"א מוילנא זצ"ל והיה כתוב בו בכת"י: שכל גודל היקף תורה שבע"פ בבלי ירושלמי ספרי מכילתא מדרשים וכו' ואין סוף חלקיה ופירושיה. הכל כלול כבר ונמצא בתורה שבכתב. וכל התורה שבכתב כלולה בחומש בראשית! וכל חומש בראשית כלול במילה **"בראשית"** !!! והשפ"א כותב שכל העתיד להיות עם כל כלל ישראל במשך כל הדורות הכל נמצא ורמוז במילה בראשית! ובהקדמתו לספרא דצניעותא כותב הגר"א שלא רק כל ענין שעתיד להיות עם כלל ישראל בכל הדורות הכל נמצא ורמוז במילה הראשונה בראשית. אלא כיון שאסתכל באוריייתא ולפי"ז ברא עלמא, על כן כל מה שהיה והוא ויהיה **עם כל פרט ופרט בבריאה וכל הפרטי פרטים של כל מין ומין בבע"ח ובדצח"מ וכל מה שקורה עם כל אחד מיום הולדו ועד סוף ימיו וגלגוליו במשך כל הדורות הכל כלול בפסוק הראשון שהוא שבע מילים שכוללות שבעת אלפים שנים, והכל כלול בבראשית!!!. ואכמ"ל עוד...**



להלן לקט מכמה ספרים הקדושים על ענין גדולת ויקרת מעלת שבת בראשית

שבת בראשית יש בו הארת חג שמחת תורה.

איתא בספר בית אברהם מסלונים ז"ע: שבת בראשית יש בו הארת חג שמחת תורה, עפימ"ש אדמו"ר אבי ז"ל בשם הרה"ק מטשורטקוב ז"ל על שבת שאחרי חג השבועות שהעולם קוראין אותו "שבת נאך [אחרי] שבועות", ואמר כי השבת הזה הוא "נאך [עוד] שבועות". כי בשבת שאחרי החג עדיין נמשכת הארת החג. ואותו דבר בכל שבת שאחרי חג. א"כ בשבת זה יש בו הארת שמחת תורה. ואדמו"ר א"ז בעל "יסוד העבודה" ז"ל אמר כי שבת בראשית - הוא נגד ראש השנה, נח - נגד יום הכיפורים, לך - נגד סוכות.

בשבת בראשית מתחיל מחדש סדר חדש, וישתדל כל אחד שיהיה מעתה טוב.

בספר "דברי יחזקאל" מהרה"ק רבי יחזקאל משינאווא זי"ע מובא שאמר טעם למה נקרא פרשת בראשית "שבת בראשית", ולמה לא נקרא כן פרשת נח או פרשת לך, שבת נח, או שבת לך, אמר מורי חמי הגה"ק אריה דבי עילאי אבד"ק וישינצא זלה"ה, דהענין כך הוא: דהימים הנוראים הקדושים כל אדם היה לו אז הרהור תשובה, וקיבל אז על עצמו איזה הנהגה טובה כל איש לפי ערכו ומדרגתו, לכן נקרא "שבת בראשית", שמזכירין לאדם שמה שעבר עבר, ומעתה מתחיל מחדש סדר חדש, וישתדל א"ע שיהיה מעתה טוב.

שבת בראשית נותנת כח לאדם לקבל את כל שבתות השנה.

הרה"ק רבי מרדכי מאליק זי"ע בספרו "גדולת מרדכי" כותב: דשבת בראשית נותנת כח לאדם לקבל את כל שבתות השנה. ומבאר הטעם דהנה השבת נקרא מתנה מאת השי"ת, כמ"ש חז"ל: מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה. והנה בכל שבת צריכים הכנה בששת ימי החול, ודבר שצריך הכנה מהאדם אי אפשר לקרותו מתנה. משא"כ שבת "בראשית" היא השבת היחידה שהגיע מבלי שום הכנה מלפניו, כי אדם הראשון נברא ביום ו', ותיכף אחר כך היה שבת בראשית היינו השבת הראשונה, נמצא שלא היה אפשר לעשות הכנה מלפניו, ועל כן השבת ההיא היה יכול ליקרא "מתנה". ולכן שבת בראשית נותנת מכחה והשפעתה על כל שאר שבתות השנה להיות להם בחינת מתנה זו. ודפח"ח.

בשבת בראשית נמשך לכל אחד מישראל כח התורה לכל ימות השנה.

ה"חידושי הרי"ם" זי"ע אמר: איתא בזוה"ק כי מילת "בראשית" הראה על ע' תרעין לאוריינתא. הוי אומר שממילת בראשית נמשך הפנים לכל התורה. כמו כן ב"שבת בראשית" נפתח פנים לכל התורה, ולבני ישראל הדבקים בתורה נמשך הפנים לכל אחד מישראל משבת בראשית למשך כל ימות השנה.

שבשמים שש ושמח וממילא בידינו לפעול בו גדולות ונצורות.

מעלת שבת בראשית יתירה על שאר שבתות השנה.

כ"ק האדמו"ר הישמח ישראל כותב דכל שבת נקרא שבת בראשית, שעל ידי השבת יודע האדם שהוא עדיין בהתחלה. ויש לומר דמעלת שבת בראשית יתירה על שאר שבתות השנה, והוא על פי מה דאיתא בעקידת יצחק הי"ד זי"ע על הכתוב צדיק כתמר יפרח וגו', שהצדיק פועל ומשפיע שהשתולים בבית ה' - הלומדים בבתי מדרשות, וגם אותם שאינם לומדים בבית ה' אלא הם בחצרות אלקנו, שמתחברים עם הלומדים ונמצאים בחצרות ה', אלו ואלו יפריחו, ויזכו להשפעות טובות ולכל טוב, עכדה"ק. וזה ענין שבת בראשית היתירה על שאר שבתות השנה, שלא די שיודע בעצמו שהוא עוד בהתחלה נגד העומדים בפנים - שהם בבחינת שתולים בבית ה', אלא שיודע בעצמו שעומד עדיין בהתחלה ובבראשית אפילו נגד אותם שהמה בחצרות אלק'. (אמונת משה בראשית י')

למה קוראים את השבת הזו שבת בראשית.

פעם בליל שבת בראשית אחר הקידוש, שאל הרה"ק ה"אביר יעקב" מסדיגורה זי"ע למה קוראים את השבת הזו שבת בראשית, והלא שבת תשובה היא הראשונה לשבתות השנה?

אולם עד אשר הצדיק מגיע לשמיני עצרת ומתפלל תפילת גשם במשך כל החודש לא חשב על העוה"ז, ורק אחר תפילת הגשם בשמיני עצרת. ולכן רק אז תחילת השנה.

וזה"כ: 'כי לא המטיר ה' אלקים על הארץ ואדם אין לעבוד את האדמה' - עד כי לא המטיר - אדם אין לעבוד את האדמה - לחשוב על עוה"ז.

בשבת בראשית יש שמחה גדולה בשמים ממעל.

הרשב"ב מליובאוויטש זי"ע מביא משם זקיני הרה"ק ה"צמח צדיק" זי"ע: כי כביכול יש שמחה גדולה בשמים ממעל בשבת זו, כדוגמת האב השש ושמח בשעה שהוא מוליך את בנו לראשונה לבית תלמודו. כך נמי 'בראשית' שנה כשאנו בנים למקום מתחילים את התורה מ'בראשית', הרי אבינו



אמרות ופנינים יקרים

מספה"ק ישמח ישראל

שבת בראשית + חודש מרחשון

שבת בראשית.

בראשית - ב' ראשית.

התורה"ק נעוץ סופה בתחילתה, לעיני כל ישראל

- בראשית ברא, שדבר הזה הכנים משה רבינו ע"ה בכוחו הגדול שהיה עניו מאוד מכל האדם, לזכור תורת משה, וזה היה כל עבודתו וכל האותות והמופתים להראות לעיני כל ישראל בראשית ברא, היינו אחרי כל הלימוד והגיעה נדע שבראשית ברא, היינו שצריכים אנחנו להתחיל מחדש, לחשוב ולחקור ולדרוש ידיעת שמו ית', שהוא בלתי בעל תכלית, ואין סוף ואין חקר לגדולתו. וזה ב' ראשית, היינו ראשית הלימוד, ואחרי כל הלימוד מתחיל עוד הפעם בראשית, היינו שאין תכלית ואין סוף רק הכל בחינת ראשית.

זו לשקרא', כמאמרם ז"ל הוא שטן הוא יצר הרע וכו', והיינו שלא ירגיל בעם זרע קודש, ויכניס בלבם את השקר, שיתגאו בעיני עצמם כהנ"ל. וזה ב' ראשית, אף אחר הלימוד צריך לידע שעומד עוד בבראשית, וצריך להתחיל מחדש לדרוש ולחקור ידיעת שמו ית' שאין סוף ואין חקר.

בראשית ג.

אחרי כל הלימוד מתחילים מבראשית, כי החקר אלוה תמצא.

על ענין שמיני עצרת אמרו חז"ל אמר הקב"ה עשו לי סעודה קטנה. והוא עדה"כ על דרך כי קטן יעקב ודל, ר"ל על ידי החלק יעקב יוכל להיות נכנע. וז"ש הזה"ק וישראל שראן ועמין עכו"ם מסיימי, כי המה בגסות רוחם נראה להם שמסיימים, שכבר השיגו הכל, אבל ישראל

שראן, כי אחרי כל הלימוד מתחילים מבראשית, כי החקר אלוה תמצא. וזהו שכתבו הספרים הקדושים על מאמר חז"ל כספים אין להם שמירה אלא בקרקע, שהחסדים שנקראו כספים כידוע, אין להם שמירה אלא

תמיד העת להתחיל בחינת בראשית.

אף אם ידמה בעיני ישראל שחלילה אפס תקוה, אחרי שכבר עברו הימים נוראים וימי הסוכות ושמיני עצרת ושמחת תורה ועדיין לא שב והוא מבחיץ מהקדושה, יחזק את עצמו שלא יש ישראל ולחלק ה' שבקרבו אין סוף ואין שיעור למטה ח"ו, ותמיד העת להתחיל בחינת בראשית, ולכך מתחילין מיד אחר הימים הקדושים בראשית, ונעוץ סופה בתחילתה, וכל כמה שנתעלה בקדושה יהיה מעט בעיניו, ויעלה בכל [פעם] יותר בהתלה חרשה בחינת ראשית.

בראשית א.

בראשית א.

אף אחר הלימוד צריך לידע שעומד עוד בבראשית. 'לכן מתכניין התחלה להשלמה בתדירה', שמתחילין תיכף מבראשית אחר השלמה, 'שד שלא ירגל בעם

במי שמששים עצמו כעפר לכל, כי אני אשכון את דכא, וכמו"ש הזהו"ק שהקב"ה משתמש בכלים שבורים.

שמיני עצרת לט.

כל שבת נקרא 'שבת בראשית'.

'ושמרתם את בריתי', ובילקוט רבי אליעזר ורבי עקיבא, חד אמר זו מילה ועבודה זרה, וחד אמר זו שבת, כי שניהם המה סיבות המספיקות לזכות על ידי זה להתחלת המצוה, כח קדושת שבת קודש מתחיל לו קיום המצוה, וזה שנקרא כל שבת 'שבת בראשית', שעל ידי כח נועם קדושת יקרת קדושת שבת קודש שיופיע לו ביקרו, שהוא קדושה הבא ממילא, וכמאמר חז"ל שבת קביעא וקיימא, שקדושתו בכח ה', זוהי להתחיל עשיות המצוות, וכמו כן על ידי שמירת האות בריית קודש.

יתרו ו.

סוף מעשה במחשבה תחילה – ושבת הוא הראשית. יכירו בניו וידעו כי מאתך היא מנוחתם. פירוש שיכירו כי הכל הוא מצדו ית"ש, ובבחינת נחלה וירודה, וכמו שאנו אומרים המנחיל מנוחה לעמו ישראל בקדושתו,

בקדושתו דייקא, ולא לפי ערך הכנתו. וכשאדם מבין כן בשבת קודש, הוא מבין שבשבת קודש הוא הבריאה והכח מכל מלאכת השבוע, וסוף המעשה הוא המחשבה שבתחילה, מחשבת הקב"ה בורא כל העולמים ב"ה, ובשבת הוא הראשית, ולכן כל שבת נקרא שבת בראשית.

בהר ב.

חודש מרחשון.

בשם הרב המגיד מקאזניץ זי"ע, למה נקרא שמו מרחשון, שהתפילות מהימים נוראים מותרחשין עוד בשפתא דישראל.

וביאור הענין יש לומר דנודע דהצירוף משם הוי"ה ב"ה המאיר בחודש הזה הוא וי"ו ה"א ה"א י"ד, ויוצא מהפסוק ו'דש ה'יום ה'זה י' אלקין מצוך לעשות, וחז"ל אמרו בכל יום יהיו בעיניך חדשים כאילו בו ביום נצטוית... וזה שמתרחשין התפילות בשפתא דישראל, וזוהי על ידי זה להכרה חדשה, כי הוא המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, שמשפיע בכל יום השפעות חדשות קדושות, שיוכל לראות רוממות השי"ת. וזה בכל יום יהיו בעיניך כחדשים, שיתחיל

שמות החדשים עלו מנבבל.

איתא בירושלמי שמות החדשים עלו מנבבל. היינו שאבותינו נ"ע הביטו מרחוק באחרית הימים, בעקבתא דמשיחא שיהיה תיקוף החשבות, והחשך יכסה ארץ, הופיעו אור התחזקות ועלויות להעלות מושבות לנפש ישראל, שיהיה להם כמה להחיות נפשותם האומללים והנרכאים, והתחזקות הוא שבכל יום ויום הוא התחדשות חדש, כי הוא המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, ומה גם במקרא קודש שחזור הכל למציאות הראשון, וכן מדי חודש בחדשו, וכזה מעוררים רחמנות משמים ממעל. וזה שנקרא ראש חודש זה מרחשון, שממתיק מר כמור... כמו שאמר הרב המגיד הקדוש מקאזניץ זי"ע על לשון 'מרחשון' שמתרחשין עוד התפילות בשפתא דישראל, והיינו שמגדל מרירות נפשו אחרי רואו שכבר עברו הימים נוראים והוא העלה חרס בידו, שלא הרגיש כלל מגדל קדושתם, שעדיין לא שב, והוא נשאר מכחין מהקדושה, ומתעצב אל לבו איך אבוא עוד אל שער המלך בלבוש שק, ואיך אעז עוד להרים ראשי, בושתי ונכלמותי להרים אלקי פני אלקי, ומה גם לגשת אל הקודש, ולפתח את פי לדבר דבר קדם מלכא עילאה, נתעורר בקרבו הפחד מימים הנוראים, ומגדל הפחד לא יוכל לפצות את פיו, רק התפילות מתרחשין בשפתיו, ובוטח בה' אלקיו, ובגדל חסדי ה' כי לא תמנו. וזה כי כך לבד בטחתי, שבטחוני הוא רק כך לבד, שאין סוף ואין חקר לגדולתך.

ראש חודש מרחשון ב.

מחדש להבין אפס מה בגדלות השי"ת אשר לא ידע עד עתה.

ראש חודש מרחשון א.

תשובה ראשונה להסיר המסכים המבדילים, ותשובה שניה כפי ערך החטא.

ביאור הענין על פי מה שהארכנו בענין מהות התשובה, דנוע עיקר התשובה צריך להיות כפי ערך החטא, ולכאורה איך יוכל להיות זאת, הלא על ידי עבירה שעבר האדם עושה לעצמו מחיצה ומסך המבדיל בינו לבין אבינו שבשמים, ולא יוכל לראות עוד אור בהיר הוא בשחקים וגודל רוממותו ית"ש, ואם לא ידע לפני מי הוא חטא, ועד כמה גודל רעות העובר על דבריו, ועד כמה גנות מעשהו, ומרירות החטא שנתרחק מאור פני מלך חיים, איך יוכל להיות התשובה כפי ערך החטא. ולזאת עצתו אמונה, כל הבא לשפוך שיחו ומרת נפשו לפני ה' ולהתוודות על חטאתו אשר חטא, תשובה ראשונה צריך להיות שיצחק אל ה' מקירות לבו יסיר ממנו מסכים המבדילים וחוצצים בינו לבין אביו שבשמים, וכיר על ידי זה רוממות השי"ת, ואז ישתונן בכליותיו כמה רבה רעת האדם מי שהמרה את יוצרו, וכמה רע ומר למי שעבר רצון השי"ת שפוגם על ידי מעשיו הרעים בכבוד השכינה, וידע בעיניו על חטאתו אשר חטא, ויתחרט אחר כך בלב שלם וברוח נמוכה על החטא לפי ערך החטא, וישוב אל ה' וירחמהו.

ראש חודש מרחשון א.

רק על ידי הכנעה אפשר לשוב בתשובה לפי ערך החטא.

ועצה לזה (להכיר בגודל החטא) הוא הכנעה, כמו שאמר דוד המלך ע"ה כי רם ה' ושפל יראה, השפל רואה רוממות השי"ת. וזה מרחשוון מלשון ריחשא דרחיש על ארעא, היינו הכנעה בתכלית, כמו שאמר דוד המלך ע"ה ואנכי תולעת ולא איש, לא זו בלבד לא איש אנכי, רק אנכי תולעת ריחשא דרחיש על ארעא. ובגודל הכנעתו יוכל לבטל את עצמו בביטול ממש להכלל ישראל, בחינת כתיש כתישין, ולאגד ולאחד

בכלל ישראל באהבה ובאחוה ובריעות, ויזכה על ידי זה לראות רוממות השי"ת, וחסדיו העצומים מהימים הקדושים שעברו, שברוב חסדיו הופיע אורות קדושות ונצוצי התעוררות בימים הקדושים אף לאנשים פשוטים בלא רצונם ובלא כוונתם, להרגיש החיות דקדושה מהימים הקדושים.

ראש חודש מרחשון א.

שבת ערב ראש חודש מרחשון.

ומכל שכן ערב שבת שהוא גם כן ראש חודש ברבו יתיר יוכל לזכות לתשובה שלימה, ולראות חסדי השי"ת מהימים הקדושים. וזה וביום השבת יפתח וביום החדש יפתח שנפתח לבבות ישראל לה'. וזה שנקרא 'ראש חדש', 'ראש' הוא הדעת, טהרת הראש, 'חדש' הוא התחדשות החדש, שזוכה לדעת חדש. וזה חדש עלינו את החודש הזה, שיהיה התחדשות החדש, שנתחיל מחדש להבין אפס מה בגדלות השי"ת.

ראש חודש מרחשון א.

חודש מרחשון – מומתיק מר במר.

זה שנקרא ראש חודש זה מר חשוון, שממתיק מר במר... והיינו כשהאדם משים אל לבו רוב מרדיו ופשעיו, ולפני מי חטא, וכמה רע ומר למי שעובר רצון השי"ת, ונפשו מרה לו מאד על זה, ונדמה לו שחלילה אפס תקוה, עצתו אמונה שיחזק עצמו, ויראה בגודל רוממותו ית"ש, שהוא טמיר ונעלם בלי חקר, ויחזיר המלוכה לחי העולמים למלך מלכי המלכים הקב"ה, בבחינת הדר מרי שמיא, כמו שאמר הרבי מלובלין זצלה"ה זי"ע על פיוט אקדמות הדר מרי שמיא, שיהדר ויחזיר המלוכה למרי שמיא, והיינו שידע ידיעה אמיתית שהוא משגיח על כל בשמים ובארץ בהשגחה פרטית, וממך הכל ומידך נתנו לך, והוא המחפש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, ולך ה' הממלכה והמתנשא לכל לראש, שכל המלוכות והממשלות לך הוא. וזה 'שממתיק מר' מרירות נפשו, 'במר' במה שמהדר ומחזיר המרות והמלוכה למרי שמיא.

ראש חודש מרחשון ב.

בחדש מרחשון מבטל מעצמו כל הגזירות רעות, וממתיק מר במר.

איתא מהרה"ק רבי מענדל מרימנוב זי"ע שבחודש מרחשון הם רוב גזירות על ישראל, מפני שאז נתחלקו מלכות בית דוד. ואיתא במדרש תנחומא אתה מוצא ישראל אומרים לפני הקב"ה רבון העולמים ראה האריך עכ"ם משתעבדין בנו, אין להם מלאכה אחרת אלא יושבין ומתיעצין עלינו שנאמר שבתם וקיתם הביטה אני מנגינתם וכו', ויצו פרעה וגו' כל הבן הילוד וגו', ורוח הקודש צווחת] מי זה אמר ותהי ה' לא ציוה, פרעה ציוה ה' לא ציוה וכו', המן ביקש ה' לא ביקש. והאמת כן הוא שהם חושבין עלינו גזירות, ובחודש הזה הוא רוב גזירות, אך על ידי מה שמחזיר הכבוד והתפארת והמלוכה להבורא ב"ה, ומקבל על עצמו עול מלכותו, מבטל מעצמו כל הגזירות רעות, וממתיק מר במר.

ראש חודש מרחשון ב.

בחדש מרחשון ממתיק כל המרידות, ונעשה מתיק כדבש.

כתוב בספרים הקדושים דהצירוף משם הוי"ה ב"ה המאיר בחודש הזה יוצא מהפסוק ו'דבש ה'יום ה'זה י' אלקין מצוך, על ידי מה שמקבל על עצמו עול מלכות שמים ציווי המלך ופקודיו, הוא ממתיק כל המרידות, ונעשה מתוק כדבש.

ראש חודש מרחשון ב.

אף שהזמנים הקדושים חלפו ועברו, זוכה להרגיש נעימות קדושת התפילות שמתרחשין עוד בשפתא דהכלל ישראל.

כתב האריז"ל הקדוש בהסידור ספירת הוד הוא נגד בורא רפואות, שאימא עילאה היא בינה עד הוד מתפשטת, וכמו שכתוב בספרים הקדושים נצח והוד הם ענפים מחכמה ובינה, שהמקור נתפשט ונתגלה ומביא הרפואה לגילוי, כי בינה שהיא אימא עילאה במקורה היא רחמים ורפואה כהנ"ל, וכאימא דמרחמא על בניה,

ונודע יום הכיפורים הוא בסוד בינה, עולם התשובה ועלמא דחירות, והסכך גם כן בסוד אימא עילאה, ואם זוכה האדם לביטול והכנעה בתכלית הביטול כעפר ממש להכלל ישראל, כנקודות ציר"י שהיא בחינת בינה כהנ"ל, ומבטל עצמו כריחשא דרחיש על ארעא, שזהו מרחשון, זוכה לתשובה שלימה, ולהרגיש נועם אורות קדושת יום כיפורים וסוכות, ואף שהזמנים הקדושים חלפו ועברו, זוכה מצד רחמנות הבורא ב"ה להרגיש נעימות קדושת התפילות שמתרחשין עוד בשפתא דהכלל ישראל.

ראש חודש מרחשון ג.

למה נקרא שמו מרחשון.

אפשר יש לומר ביאור הענין, דנודע הצירוף משם הוי"ה ב"ה המאיר בחודש הזה הוא וי"ו ה"א ה"א יו"ד, ויוצא מהפסוק ו'דבש ה'יום ה'זה י' אלקין מצוך לעשות, והנה כשאדם מתבונן אל לבו שהימים הקדושים שמשפיעים חיות דקדושה לנפש הישראלי חלפו ועברו, והוא העלה חרס בידו, שלא הרגיש כלל בעצמו שום חיות, ידע נאמנה שהסיבה היא מחמת שמחוסר כח ההכנעה, שכל זמן שהאדם מרגיש את עצמו והישות שלו לא יוכל להרגיש החיות דקדושה ברוחניות מקדושת הימים, וחז"ל הורונו מה יעביד איניש ויחיה ימית את עצמו, ופירש רש"י ז"ל ישפיל את עצמו, וכמו שכתבו מאן דנחית מדרגא וכו' קארי ביה מיתה, היינו על ידי מה שמשפיל את עצמו עדי ארץ כעפר ממש לכל זוכה להרגיש החיות דקדושה, ועל ידי מה שהאדם כועס על עצמו בראותו שהימים עברו והוא לא הרגיש ממתיקות החיות דקדושה, ולא יכעוס ויזעוף לבו ח"ו על הקב"ה רק על עצמו, זוכה להכנעה יתירה. וזה מרחשון, כתרגום אונקלוס על רמש הרמש על הארץ ריחשא דרחיש על ארעא, ובהכנעתו הוא מרגיש עתה החיות דקדושה מהתפילות של הכלל ישראל, שמתרחשין בשפתא דהכלל ישראל.

ראש חודש מרחשון ד.

לעילוי נשמות

זקני הרה"ח ר' מאיר דב"ר שמעון יצחק ז"ל רבניצר

נלב"ע י"א אדר

א"מ הרה"ח ר' בנימין ב"ר מאיר דב"ל רבניצר

נלב"ע ז' תשרי תשפ"א

א"מ האה"ח מרת בריינדל ב"ר אברהם ז"ל רבניצר

נלב"ע ב"ג כסלו תשנ"ה

מו"ח הרה"ח ר' נתן נטע ב"ר שמעיה ז"ל שושיצקי

נלב"ע ט"ו מרחשון תשס"א

ת.נ.צ.ב.ה.

